

LETO XIX / ŠTEVILKA 9, SEPTEMBER 1997 / POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 2380 SLOVENJ GRADEC / CENA 180 TOLARJEV

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

ODMEV,
ŠUMIJO POHORSKI GOZDOVI...
PREHRANA PLEMENSKIH KOBIL...
TRPKI SPOMINI...
KRUH...
850 LETNICA BREZNA...
LJUDJE IN RAZLIČNI POGOVORI...
BRATA OBRETAN NEPREMAGLJIVA... ITD.

HUBERT DOLINŠEK

UTRINEK IZ POSLOVANJA GOZDNEGA GOSPODARSTVA

Pretekli mesec avgust je bil počitniško obarvan, zato je Gozdno gospodarstvo poslovalo na vseh področjih svoje dejavnosti v nekoliko zmanjšanem obsegu.

Pri gospodarjenju z državnimi gozdovi smo posekali in prodali 4500 m³ gozdnih sortimentov oziroma v osmih letošnjih mesecih že 36.500 m³.

Pri gojenju in varstvu gozdov smo v osmih mesecih opravili 2000 delovnih dni za ta dela porabili 10 % prodajne cene.

V državnih gozdovih bomo do konca leta posekali in spravili iz gozda še 15.000 m³ lesa in opravili potrebna gojitvena dela.

V privatnih gozdovih načrtujemo 4.000 m³ odkupa na panju in izvedbo gojitvenih del v obsegu 300 delovnih dni.

Gozdnim posestnikom se z vsemi razpoložljivimi močmi in sredstvi trudimo ostati njihov najboljši partner.

Pri Gradbeni dejavnosti smo v osmih mesecih dosegli 350 mio. tolarjev skupne realizacije. Od tega je bilo za vzdrževanje in rekonstrukcijo gozdnih cest in vlak vloženo 40 % od skupne realizacije.

Več kot ena tretjina realizacije je bila ustvarjena na drugih nizkih gradnjah.

Od teh so pomembnejša: ureditev okolice šole pri Pamečah, dela pri kanalizaciji v Slovenj Gradcu, Šentjanžu in Šentilju, ureditev igrišča na Graški gori in dvorišča pri Rotenturnu, ureditev pokopališča v Črni, igrišča dveh vrtcev v Slovenj Gradcu in agromelioracije za KZ Ledina.

Delež visokih gradenj v skupni realizaciji že presega eno petino. Tu smo dokončali knjižnico „Ksaverja Meška“ in

nekaj lokalov v Katici v Slovenj Gradcu, adaptirali lakirnico v Tovarni pohištva Prevalje, adaptirali poslovne prostore podjetja NIEROS, gradili privatno hišo, izvajali slikopleskarska dela v Bolnišnici Slovenj Gradec, na Šolskem centru in v Glasbeni šoli v Slovenj Gradcu in opravili še vrsto drobnih del.

Skupni obseg gradnje del bi letos lahko bil večji, če bi bil proračun sprejet pravočasno.

Vsi investitorji, ki so vezani na proračun, so imeli omejitve pri koriščenju planiranih sredstev.

Pričakujemo, da se bodo naročila iz teh virov do konca leta povečala.

O drugih dejavnostih Gozdnega Gospodarstva vas bomo seznanjali v prihodnjih VIHARNIKIH.

Tehnični sektor vodi Mitja JANDL, dipl. ing. gozdarstva, ki je poleg tega še vodja poslovne enote Gozdarstvo Radlje. Na področju izkoriščanja gozdov dela že 25 let.

O svojih izkušnjah in spoznanjih na svojem področju dela nam je povedal:

"Gozdno Gospodarstvo Slovenj Gradec je gospodaril z gozdovi na ugodnem področju za gozdarstvo v primerjavi z ostalimi področji v Sloveniji. Izrazito lepi gozdovi, državni ali zasebni, s tradicijo gozdarjenja so bili dobra osnova, da se je na tem področju začel tehnološki razvoj na področju izkoriščanja gozdov, s primernimi kadri, kar se je pokazalo v tem, da je bil svoje čase GG Slovenj Gradec vodilen na področju izkoriščanja gozdov. K temu je še izrazito pripomogla težnja po pospešenem strokovnem izobraževanju delavcev, saj smo takrat imeli velik in dober šolski center, ki je bil vključen v republiško izobraževanje v gozdarstvu. Takratni inženirji, ki so delali v izkoriščanju gozdov, so kot prvi v Sloveniji vpeljali RIKLEO, metodo obdelave iglavcev s popolno in najmodernejšo švedsko opremo za gozdne delavce. To metodo klesčenja uporabljamo še danes pri sečnji in izdelavi.

Prav tako še danes lupimo les iglavce na mehaniziranem skladišču, ki je bilo prvo tako skladišče lesa v Sloveniji. Prvič smo uporabili profilne skobeltnike za izdelavo tramov in tramčev, kar je bila za tiste čase vrhunska tehnologija. Tudi začetek uveljavljanja mehaniziranega nakladanja oblovine se je začel tukaj z dvigali švedske proizvodnje, najprej vrtnih, posebej pa še s čeljustnimi grabilci s popolnim hidravličnim upravljanjem. Takšne uporabljamo še danes.

Prvič so bili na našem področju preizkušeni tudi zgibni traktorji z chocker sistemom privlačenja z vitli, montiranimi na traktor. To so bile dobre osnove za delo v gozdu, ki pa so se z zamenjavo kadrov in nenaklonjenostjo tehnologiji in tehniki v gozdarstvu počasi izgubile in sicer najbolj zaradi ambicij nekaterih po združevanju gozdarstva z lesno industrijo v bodoče skupno podjetje, v katerem pa je gozdarstvo postalo pastorek. Izkoriščanje v gozdarstvu je pričelo izrazito zaostajati v tehnologiji in tehniki za ostalimi predeli v Sloveniji. Obenem so takratne vodilne strukture zagnano ustanovljale temeljne organizacije združenega dela, tudi za najmanjše možne organizacijske oblike. S tem, ko so postali nosilci uveljavljanja dogovorne ekonomije dohodkovnih odnosov v Sloveniji, se je tehnični sektor izgubil v mastodontu skupnih služb, projektivnih sektorjev za izgradnjo lesne industrije na različnih lokacijah. Tako je bila proizvodnja vodena v temeljnih organizacijah, po možnosti čim bolj avtonomno, brez vključevanja v koncept območja.

Nekaj naporov je bilo narejenih za organizacijske spremembe pri traktorskem spravilu, s prenosom traktorjev čim bližje proizvodnji, na področju vzdrževanja strojev pa je koncept vzdrževanja za veliko podjetje predimenzionalno prostore za delavnice, ki sedaj ne morejo racionalno poslovati v spremenjenih pogojih. Poskus uvedbe triosovinskih ka-

UPRAVA GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC TEHNIČNI SEKTOR

IDA ROBNIK

mionov z večjo (normalno) nosilnostjo se ni prav posrečil, razen zanimivo, na temeljni organizaciji združenega dela, kjer je bil zaposlen edini inženir za gozdno proizvodnjo. Tam je uspešno delal kamion do današnjih dni, z veliko

Mitja JANDL, vodja tehničnega sektorja in poslovne enote Gozdarstvo Radlje

produktivnostjo.

Ponovno uvajanje spravila lesa z večbogenskimi vitli v alpskih razmerah na področju GG Slovenj Gradec lahko štejemo za uspeh za takratne razmere. Organizacijske težave so se kazale tudi v računalniški obdelavi podatkov in podpori proizvodnje, kjer smo zaostali za vsemi GG v Sloveniji. Tak sistem se je zaradi inercije in interesov vodilne strukture vlekel do zadnjega diha bivše Lesne, iz katere smo se gozdarji izvili obubožani na opremo, z izgrajenimi mehaniziranimi skladišči še na dveh lokacijah, ki sedaj ne služijo svojemu namenu, zastarelo mehanizacijo za iskoriščanje gozdenih in prevelikim številom zaposlenih.

Taki smo pričakali boleče spremembe v gozdarstvu, ki jih je novi zakon o gozdovih obrnil tako, da smo postali izvajalsko podjetje za Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov. Dobro pri vsem tem je bilo ponovno uveljavljanje strokovnega gozdarskega dela, močnejša pripadnost stroki in normalne oblike organiziranosti normalnega podjetja.

V novem podjetju je tehnični sektor postavljen končno enakopravno z drugimi sektorji v podjetju, s približno enako veljavo proti drugim. Tehnični sektor deluje sedaj,

ko še niso natančno opredeljene naloge in odgovornosti za posamezna opravila, v obliki strokovnega vodenja in povezovanja področnih gozdarskih obratov in sicer najbolj pri strokovno dobro podprtem načrtovanju proizvodnje na terenu v medsebojni povezanosti vseh strokovnih kadrov.

Po načelu, da je dober načrt pol dela, poskušamo uvesti najboljšo strokovno in delovno disciplino z namenom, da se Gozdno gospodarstvo približa optimalnim učinkom v gozdni proizvodnji za razmere, ki vladajo na terenu in doseganju ekonomičnosti proizvodnje, ki bo zagotavljala odplačilo takse Skladov republike Slovenije, reproduktivno sposobnost proizvodnih sredstev in primerno plačilo za opravljeno delo vsem delavcem in v bodoče dobiček za lastnike podjetja.

Tehnični sektor pokriva proizvodnjo za sedanjí obseg sečenj in sicer:

- organizacijo po terenu (proizvodni obrati, oblike vodenja proizvodnje od vodje do delovodij, velikosti delavskih skupin, način prevoza na delo, način obračuna proizvodnje, način klasiranja in izmere gozdnih proizvodov),
- tehnologijo proizvodnje (velikosti in načini določanja delovnih enot, tehnologijo, ki se uporablja v enotah, ročno spravilo, traktorji, žičnice, potrebni gozdni red itd., potrebne prometenice za delo v proizvodnji s

primerno strokovno rešitvijo polaganja prometnic, skrb za primerne odnose z javno službo),

- tehniko (izbor primernih strojev za izbrano tehnologijo s pripadajočo opremo in navodili za njihovo uporabo s primernim treningom in usposabljanjem delavcev za varno in učinkovito delo).

- pregledi strojev z izdajo zahtevane dokumentacije,
- določitev vseh normativov za delo v gozdu in vse stroje, ki se uporabljajo,
- ekonomičnost proizvodnje z izračunom vseh faz dela v proizvodnji, z analizo možnegaboljšanja cene dela, spremljava stroškov in medsebojna primerjava med gozdnimi obrati in skupaj za proizvodnjo,
- varstvo in izobraževanje: skrb za predpisano organizacijo varstva pri delu z vso dokumentacijo in sodelovanje z republiškimi organi in inšpekcijami,
- izobraževanje vseh delavcev za gozdno proizvodnjo, delavcev pri sečnji, strojnikov za eksterno in interno klasifikacijo, delovodij za pravilno vodenje proizvodnje in izmero lesa, vodij obratov z novimi tehnologijami, tehniko in računalniškim vodenjem proizvodnje za doseganje maksimalnih učinkov.
- razvoj dodelave lesa na skladiščih lesa s predelavo lesa v primarni predelavi in morebitno ponovno vpeljavo proizvod-

nje žaganega lesa.

Upam lahko, da se bo Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec spet vrnilo med nekaj prvih GG v Sloveniji po svojem tehnološkem znanju in tehnični opremljenosti, saj imamo za to vse pogoje in izkušnje."

Varstvo pri delu

Zakon o varstvu pri delu, ki je bil nazadnje dopolnjen leta 1986 in je še danes v veljavi, lahko opredelimo kot dober zakon, saj je v veljavi že polnih 11 let, čeprav so se bistveno spremenile družbenoekonomske razmere v državi Sloveniji. V starem zakonu je temeljna služba varstva pri delu, katere naloge so podrobno opredeljene. Službe varstva pri delu so neposredno odgovorne za stanje na področju varstva pri delu v neki organizaciji, ne pa delodajalec.

Vodja službe varstva pri delu v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec je Alojz KLEMENŠEK, dipl. ing. gozdarstva. Leta 1972 se je zaposlil v Gozdnem gospodarstvu in je po opravljenem pripravniškem stažu opravil republiški strokovni izpit iz varstva pri delu in prevzel naloge vodje službe varstva pri delu, katere opravlja še danes. O svojem delu je povedal: "Delo službe varstva pri delu je organizirano tako, da se delavci pri normalni pazljivosti ne poškodujejo. To smo zagotavljali z sodobnimi tehničnimi, zdravstvenimi, vzgojnimi organizacijskimi in drugimi ukrepi. Veliko pozornost smo posvečali izobraževanju delavcev, opremljali smo jih z najsoodobnejšo opremo za osebno varnost pri delu in uvajali smo sodobne tehnologije in varne stroje ter naprave za delo. Rezultati našega dela so bili vidni na raznih tekmovanjih gozdarjev, katerih smo se redno udeleževali. Na lokalnih, republiških, državnih in evropskih prvenstvih smo dosegali vedno vrhunske rezultate. Dela v gozdarstvu so težka in zdravju škodljiva, večina del v gozdarstvu pa se tretira kot dela s povečano stopnjo nevarnosti. Nesreč pri delu v gozdarstvu ni

Alojz KLEMENŠEK, vodja službe varstva pri delu

mogoče niti z najsodobnejšimi ukrepi popolnoma odpraviti, lahko pa jih zmanjšamo, če odpravimo najpogostejše vzroke za nastanek nesreč. Od leta 1972 pa do danes se je zmanjšalo število nesreč, zmanjšala pa se je tudi resnost nesreč.

V Sloveniji je v pripravi osnutek Zakona o varstvu pri delu, zdravstveno varstvo in varstvo okolja. V osnutku novega zakona so že določene smernice, ki določajo, da je delodajalec dolžan sprejeti varstvene ukrepe za zaščito delavcev vključno z ukrepi za preprečevanje tveganj, zagotavljanje mora, da se delavci seznanijo in usposobijo ter mora zagotoviti druge pogoje za varno delo, kot so oprema in strokovnjaki. Naštete obveznosti delodajalca obvezujejo, da ukrepe sprotno prilagajajo spremenjenim razmeram.

Smernice določajo tudi temeljna načela, na katerih sloni obveznost delodajalca, da v konkretnem primeru predpiše varstvene ukrepe.

Ta načela so:

- izogibanje tveganjem
- ovrednotenje tveganj, ki se jim ne da izogniti
- preprečevanje rizikov pri njihovem izvoru
- prilagoditev dela delavcem, zlasti kar zadeva načrtovanje delovnih mest, izbire sredstev za delo, izbire metod dela, s prizadevanjem mora zmanjšati enoličnost dela
- nadomeščanje nevarnih tehnologij z manj nevarnimi ali nenevarnimi
- razvijanje skladne preventivne politike, ki pokriva tehnologijo, organizacijo dela, delovne pogoje, socialna razmerja ter vpliv dejavnikov iz delovnega okolja
- dajati mora prednost kolektivnim varstvenim ukrepom pred individualnimi
- sproti mora dajati ustrezna navodila delavcem.

Naštel sem nekaj smernic, ki jih predvideva osnutek novega zakona, podrobnosti pa bomo izvedeli, ko bo zakon sprejet. Predvidevajo, da bo novi zakon sprejet konec leta 1997 ali v letu 1998."

VIHARNIK

Izdaja:

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec,
2380 Slovenj Gradec, Vrančev trg 1
Telefon: 0602/41-568,

Direktor: Hubert Dolinšek

Uredniški odbor: Ida Robnik, Majda Klemenšek in
Gorazd Mlinšek

Glavna urednica: Ida Robnik

Idejna, grafična zasnova: VIHARNIKA: Peter Vernik

Oblikovalska realizacija:

Umetniška delavnica IDEA, Maribor

Likovna urednica: Marlena Humek

Računalniška postavitev, priprava za tisk in fotoliti:

Repro Studio Lesjak, Maribor

Tisk: Odtis, Ravne

Naklada: 1650

Vse pravice pridržane, © Gozdno gospodarstvo
Slovenj Gradec 1997.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne
30. 1. 1992 je VIHARNIK proizvod informativnega
značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za kar se
plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Avtorja fotografije na naslovnici:
Marlena Humek in Peter Vernik

ZARAŠČANJE NEGOZDNIH POVRŠIN NA GREBENU POHORJA

MIKA MEDVED

nadaljevanje iz Viharnika št. 8/97

V prejšnji številki Viharnika smo v uvodu predstavili namen te naloge in opisali greben Pohorja ter razvoj posameznih dejavnosti,

nadaljujemo pa z metodo dela in rezultati analize zaraščanja.

3. METODE DELA

3.1. Shema za evidentiranje in vrednotenje zaraščanja Pohorja na gozdno gospodarskem območju Slovenj Gradec

OSNOVNA MISEL

Na osnovi dobro evidentiranega stanja zaraščanja in jasnih kriterijev vrednotenja funkcij gozdnega prostora, izdelati načrt, kako smiselno poseči v proces zaraščanja. Da bi imeli čim bolj natančno sliko sedanjega stanja zaraščanja na grebenu Pohorja, smo proces analizirali po naslednji shemi:

1. FAZA: EVIDENTIRANJE STANJA

Izkazi površin za negozdne parcele (urejanje 1973 - 1976)
digitalizirani aeroposnetki (ciklično snemanje 1986)

preverjanje na terenu (1995)

DOBIMO PODATKE O POVRŠINAH IN STOPNJI ZARAŠČANJA

2. FAZA: OVREDNOTENJE ZARAŠČAJOČIH POVRŠIN

Zaraščajočim površinam pripišemo pomen splošnokoristnih funkcij in drugih rab prostora

DOBIMO STOPNJO POMEMBOSTI ZARAŠČAJOČIH POVRŠIN in KONFLIKTNA OBMOČJA GLEDE NA RAZLIČNO RABO PROSTORA

3. FAZA: OPREDELITEV GLAVNIH PROBLEMŲ

PREDSTAVITEV PROBLEMA ŠIRŠI STROKOVNI JAVNOSTI

4. FAZA: MOŽNE REŠITVE IN UKREPI
SKUPNI DOGOVOR O REŠEVANJU PROBLEMA IN ZAGOTOVITEV FINANČNIH SREDSTEV

3. 2. Kriteriji za izločanje zaraščajočih površin

1. VIŠINSKI PASOVI
2. STOPNJA ZARAŠČANJA

3. SPLOŠNOKORISTNE FUNKCIJE

4. STOPNJA UKREPANJA

3.2.1. Višinski pasovi

1. do 800 m NV (v veliki meri pas živih kmetij)
2. od 800 m NV do vrha Pohorja (intenzivno zaraščanje opuščeni kmetij)
3. greben Pohorja

3.2.2. Stopnja procesa zaraščanja

1. faza: travne površine s posameznimi osebki ali 2 - 3 osebki v šopu
2. faza: zaraščajoče površine z mladjem do višine 1 m, v manjših šopih in skupinah

3. faza: šopasta do skupinska zarast

4. faza: gozdni sestoji s pretrganimi sklepom krošenj

5. faza: strnjen gozd, rahel do vrzelast sklep krošenj

6. faza: barje in rušje

7. faza: visokogorski smrekov gozd okoli barja

3.2.3. Krajinska pomembnost zaraščajočega prostora

1. splošno koristne funkcije gozdov
2. stopnja poudarjenosti posameznih funkcij

1. splošno koristne funkcije gozdov

- a. ekološke (varovalna, hidrološka, biotopska, klimatska),
- b. proizvodne (lesnoproizvodna, pridobivanje drugih gozdnih dobrin, lovno gospodarska),
- c. socialne (zaščita, higiensko zdravstvena, rekreacijska, turistična, varovanje narodne dediščine, raziskovalna, estetska)

2. stopnja poudarjenosti posameznih funkcij

I. zelo poudarjena posamezna funkcija, prevladujoči vpliv,

II. prisotni dve ali več funkcij, ki si niso v nasprotju,

III. prisotna ena ali več funkcij, ki niso poudarjene

3.2.4. Ukrepanje

DA - potrebni ukrepi

NE - pustimo naravnemu razvoju

3.3 Evidentiranje in analiza zaraščanja

Po navedenih kriterijih smo ustvarili podatkovno bazo tako, da so površine vključene v šifre odsekov in jih lahko povežemo v bazo osnovnih podatkov po posameznih gozdnogospodarskih enotah (GE)

3.3.1. Členitev prostora

Celotno območje se nahaja v treh gozdnogospodarskih enotah: GE Radlje desni breg, GE Mislinja, GE Pohorje. Razdelili smo ga v 3 višinske pasove:

1. do 800 m NV	* 1. faza zaraščanja	217 ha
2. od 800 m NV do grebena Pohorja	* 2. faza zaraščanja	153 ha
3. greben Pohorja	* 3. faza zaraščanja	157 ha

4. Lastništvo posameznih površin, kjer poteka zaraščanje je naslednje:

vrsta lastništva	gozd	negozd
A: površina, last Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov:	129 ha	234 ha
B: površina v zasebni lasti, ki je manjša od 100 ha:	22 ha	70 ha
C: površina v zasebni lasti, ki je večja od 100 ha:	18 ha	94 ha

Razlog za tako razdelitev je predvsem raba površin za kmetijske namene in druge dejavnosti v gozdni krajini.

Do 800 m nadmorske višine govorimo o živi krajini. Prostor je poseljen in mozaično prepleten s celki. Proces zaraščanja je minimalno prisoten.

Med 800 m NV in grebenom najdemo še posamezne žive kmetije in negozdne površine, ki pa so med samim gozdom in se intenzivno zaraščajo. Gre za občutljivo področje, kjer druge rabe (turizem, rekreacija) niso tako izrazite kot na vrhu, zaradi degradacijskih procesov pa postaja prostor nenaseljen.

Greben Pohorja je prvotno podoba pašnikov

- * 4. faza zaraščanja 84 ha
- * 5. faza zaraščanja 27 ha
- * 6. faza: barje rušje 12 ha
- * 7. faza: visokogorski smrekov gozd 10 ha

2. Kot gozd je vodenih 262 ha zaraščenih površin (predvsem faza 3 in 4).

3. Kot negozd je vodenih 398 ha zaraščenih površin.

5. Na površinah, ki so že vodene kot gozd, prevladujejo faze:

- 3. faza: 81 ha
- 4. faza: 71 ha
- 5. in 7. faza 36 ha
- 6. Na negozdih pa:
- 1. faza: 177 ha

izgubil. Zaradi različnih rab prostora je zelo obremenjen. Zimski turizem, planinstvo, popotništvo, v zadnjem času pa tudi nekontrolirane vožnje z motorji in avtomobili dajejo krajini podoba, ki ekološko ni vedno sprejemljiva. Zaradi zaraščanja in izginjanja značilnih planj pa drugačna, kot bi si jo želeli. Zaradi vsega naštetega smo greben Pohorja posebej izrednotili.

3.3.2. Analiza zaraščanja

S pomočjo avioposnetkov in terenskih ogledov smo po izdelanem ključu opredelili zaraščanje na grebenu. Posamezne faze zaraščanja smo pripisali v bazo podatkov o odsekih po ureditvenih enotah.

4. REZULTATI ANALIZE ZARAŠČANJA

4.1. Razdelitev površin po fazah zaraščanja, zemljiških kategorijah in lastništvu

1. Vseh zaraščajočih površin je 660 ha. Površina zaraščajočih faz je naslednja:

- 2. faza: 112 ha
- 3. faza 76 ha

4.2. Opis procesa zaraščanja in glavne drevesne vrste

Za 1. in 2. fazo zaraščanja govorimo še o združbi Nardetuma, kjer prevladuje travniška vegetacija. 3. faza zaraščanja predstavlja prehodno obliko, kjer se poleg značilnic Nardetuma v talni vegetaciji pojavljajo borovničevje in brusničevje ter vresje, ki nakazujejo na sekundarni gozd - tip veliko bekico Luzulo sylvaticae Piceetum, ki nato prevlada v 4. in 5. fazi zaraščanja.

6. fazo določa zveza Oxycocco Sphagnetum in združba Pino - Mugi Sphagnetum russowi. Gre za samo barje, kjer prevladujejo mahovne vrste in rušje kot dominantna grmovna vrsta.

V 7. fazi zaraščanja ima prevladujoči vpliv smreka. Rušje se pojavlja kot spremljevalna vrsta. Tla niso več tako močno zamočvirjena. Fitocenološko jo uvrščamo v tip Spagno

Piceetum. Faza kot obroč zaokroža barje na Lovrenških in Ribniškem jezeru.

Če je iz zgodovine razvidno, da je bil še v 1. polovici tega stoletja (Mušič 1934) del med Roglo in Veliko kopo popolnoma gol in po mnenju takratnih sprehajalcev kot "krasne gladke police in kope z razsežnimi, položnimi planjami, kjer se pase živina in seče seno" (Badjara 1924), potem vidimo, da je v 50 letih proces zaraščanja napredoval, raba prostora pa se je spremenila. Večjih kompleksov (>1 ha) golih površin brez zaraščanja na Pohorju ni. Prof. Jež v svoji publikaciji pravi: "Za zaraščanje pohorskih planj je značilen pojav 'pomanjkanja grmovnih vrst'".

Glavna drevesna vrsta, ki osvaja greben Pohorja, je smreka.

Za posamezno stopnjo zaraščanja so pri smreki tipične razvojne oblike, ko se iz posameznih mladih drevesc (1. faza) začne oblikovati šop z močnejšim osebkom v sredini in šopom mladih dreves okoli, ki kot gozdni rob osvaja prostor. Drevesa so košata, z do tal segajočimi vejami. Ko se šop sklene z drugim, dobimo vrzelast gozdni sestoj, kjer je malo prostora za druge drevesne vrste. Ker zaraščanje 90% poteka le s smreko, je še toliko bolj pomembno, da jo omejimo, saj je v prostoru že sedaj preveč.

Bukev

je na grebenu Pohorja bolj izjemna kot pravilo. Kot odraslo drevo se pojavlja posamezno ali v manjših skupinah (npr.: odsek 8 g K.O. Gradišče), večjih sestojnih oblik pa ne tvori. V fazi gošče, skupaj z jerebiko in smreko tvori gozdni rob. V zaraščajočih fazah 1,2,3 je ni opaziti. V 4. fazi, kjer se pojavi, je pretežno panjasta in polegla zaradi nanosov snega, ki ga spiha z grebena.

Jerebika

se veliko bolj uveljavlja kot posamezno drevo, ki osvaja negozdni prostor.

Najdemo jo kot grm ali kot odraslo drevo posamezno ali v družbi s smreko, rušjem, cemprinom. Pojavlja se v vseh zaraščajočih fazah, zato je njen estetski in biološki pomen v krajini še toliko večji. Je pomemben del prehrane ptic, je pa tudi pionir pohorskih planj, saj se zaradi sence, opada, zadrževanja vode pod odraslimi drevesi (nad 2 m) začnejo ustvarjati ugodnejši pogoji za gozdno vegetacijo.

Cemprn se pojavlja posamezno v okolici Črnega vrha in Jezerskega vrha. Zaradi svoje specifične barve iglic in habitusa je zelo pomemben krajinski element in ga moramo v drevesni sestavi v polni meri upoštevati.

Rušje

smo izločili kot posebno fazo v okolici Ribniškega in Lovrenških jezer. Ker opredeljuje točno določen habitat in ga imamo v glavnem zastopanega v rezervatu Lovrenška jezera, ima najvišjo stopnjo zavarovanja.

Brin

se pojavlja posamezno na zaraščajočih fazah 1,2 in ima estetsko in prehransko vrednost, ker ga je malo, bi ga morali pri ukrepih nujno pustiti.

ODMEV ŠUMIJO POHORSKI GOZDOVI

JOŽE KRAJNC

V Viharniku avtorica Mika Medved opisuje, kako se zaraščajo gorske pohorske goličave z gozdom. Njene ugotovitve še kako držijo. Nekdaj, v otroštvu in še pozneje sem rad opazoval njihve gorskih kmetij posejane z žitom. Na žitu je veter delal valove kot po jezeru. To je bil čudovit pogled iz doline Mislinje. Danes opazujem, kako se ta kmečka gorska polja vedno bolj izgubljajo v gozdovih, ki jih trajno stiskajo v vedno ožji obroč. Kot nekoč velike, so vidne le še kmečke površine kmeta Vavkana in Vovka. Nekatere manjše površine kot npr. vavkanove "obe" so že izginile v gozdu. Vse manj je tudi stanovalcev v teh gorskih domovih. Marsikje so domovi tudi prazni in jih obiskujejo le še nekdanji kmečki sinovi in hčere iz doline. Površine pa so prepredene s kilometri lepo urejenih cest, kar občudujemo, ko se vozimo na izlete na Pohorje. Zato so govorice, da je bivši GG gozdove izkoriščal v škodo in ni ničesar naredil zanje, neosnovane. O taki mreži gozdnih gorskih cest nekoč ne bodo mogli niti sanja-

ti. Toda vsaka stvar ima dobre in slabe strani. Slabe so prekomerno izkoriščanje gozdnih sadežev in onesnaževanje gorske pokrajine z izpušnimi plini in odpadki.

Pohorje pa skriva veliko ljudskega bogastva v ljudeh in njihovih doživljajih in pripovedih, slutnjah in verovanjih. Če bi vse to mi, ki pišemo, hoteli objaviti v Viharniku (kar bi z velikim veseljem storili), bi moral le - ta izhajati pogostejše ali pa v večjem obsegu strani. To si marsikdo želi. Veliko teh pripovedi je zbral rojak iz Pohorja Anton Gričnik leta 1994 v knjigi "Noč ima svojo moč" in nekaj na plošči zgoščenki v pristnem pohorskem dialektu. To delo je založila Založba Kmečkega glasa v sklopu zbirke knjig "Glasovi", katero ureja etnologinja dr. Marija Stanonik na SAZU v Ljubljani. Dobite jo lahko pri založbi Kmečkega glasa. V njej je veliko pripovedi tudi iz naše Mislinjske doline. S časoma bo postala dragoceno muzejsko pričevanje o nekoč in še danes živčih Pohorcih.

TROFEJA

IDA ROBNIK

Naš sodelavec Franc GABERŠEK je v lovišču lovske družine Golavabuka v bližini kmeta Matvoza uplenil "zrelega" divjega prašiča ob 1. uri ponoči 1. septembra letos.

Prašič je bil star med 6 in 8 let in je tehtal 83 kg. Trofeja čekani - merijo 22 cm, za kar pričakuje bronasto medaljo.

Na našem območju trenutno ni veliko divjih prašičev, običajno pa se pojavijo v večjem številu v času zorenja koruze in drugih kmetijskih pridelkov in tu delajo precejšnjo škodo.

Foto: Ida ROBNIK

UTRINKI IZ REVIRJA

IZ REVIRJA PLEŠIVEC

RUDI REBERNIK

V novo oblikovanem Viharniku se je odprla rubrika "Utrinki iz revirja". Tu lahko revirni gozdarji in delavci poročajo in opisujejo svoje delo in vtise, pa tudi težave in razne druge zgodbe in dogodke, s katerimi se ali so se srečevali pri svojem delu na terenu.

To je tudi za nas, ki smo to delo opravljali nekdanj, lepa prilika, da opišemo delovni utrip, ki je vladal pred desetletji po naših revirjih in deloviščih. To smo dolžni tudi spominu na naše pokojne sodelavce in gozdarje, ki so še pred nami tu delali in oblikovali naše gozdove. Njihove sledi so še danes vidne v sestojih, ki so nastali iz nekdanjih frat in goličav ter v kilometrih novih gozdnih poti in požarnih stez. To so bili gozdni delavci - domačini, ki so se rodili v tem kraju, delali in živeli z gozdom in tudi počivali v njegovih

zaslužiti za preživetje, obenem pa ohraniti naše gozdove za naše naslednike. Žal so se razmere po naših gozdovih po spremembi političnih razmer mnogo kje spremenile v škodo gozda. V borbi za lastništvo se je pozabljalo na korist gozda in posledice so bile kmalu vidne. Upajmo, da se bodo z ustreznimi in pametno zakonodajo razmere uredile v korist gozda in lastnika.

Zadnji plešivski lastnik ali "graščak" Rihard Skubic z dvema uplenjenima gamsoma. Po pripovedovanju njegovega gozdarja pokojnega Jožeta Ojclja, ki mu je gamse zasledil in ga na lovu spremljal, je bilo to v gozdu nekje med Vernarco in Planšijo.

Grad in naselje Plešivec po vojni. Graščina je bila malo pred koncem vojne požgana, po vojni pa so ji obnovili ostrešje. Ker pa se niso mogli dogovoriti za lastništvo, je spet propadla in danes še samo kupi kamenja spominjajo na nekdanjo slavo. Sama oblika kraja, kot ga predstavlja slika, se razen nekaterih podrobnosti ni spremenila od nekdanje. Ob cesti na sredini, kjer so že odrasla smrekova drevesa, je bila v tistih časih lepo negovana smrekova živa meja. Graščina pa se je ponašala z velikimi okni z lesenimi, zelenimi polknami. Graščina z mnogimi sobami je večinoma samevala, če lastnik slučajno ni imel kakih lovskih gostov. V manjši stavbi je stanoval upravitelj, v baraki pa delavci.

bližini na razborškem pokopališču. Mi smo pozneje nadaljevali njihovo delo, vendar že v drugačnih časih in pogojih, toda z istim ciljem: z delom

Ker je ta rubrika namenjena dogajanju, življenju in delu v revirju, bi rad napisal nekaj utrinkov iz gozdnega revirja Plešivec, kjer je na eni izmed njegovih najemniških kmetij, pri Kristavčniku, stekla moja zibelka, kjer sem hodil v šolo v Razbor in kjer je potem tudi bilo moje delovno mesto večino moje delovne dobe. Revir Plešivec je bil v Viharniku že večkrat opisan, zato bi rekel samo nekaj o njegovem nastanku in zgodovini, kolikor mi je kot domačinu o tem znanega in kolikor sem si zapomnil iz pripovedovanja mojih staršev in drugih prebivalcev tega kraja.

Revir Plešivec je nastal iz nekdanjega veleposessva Plešivec, katerega lastnik je bil Martin Plešivčnik. K Plešivcu so že nekdanj spadale vse okoliške kmetije tako, da je posessvo nadajevanje na 22. strani

RAZMIŠLJANJA O VZDRŽEVANJU CEST V REVIRJU STROJNA

FRANC HUDRAP

Kmetijstvo je bilo v Mežiški dolini vedno povezano z izkoriščanjem gozdov. Taka odvisnost je bila nujna zaradi lege kmetij, trdega življenja v težavnih naravnih razmerah, ki kmetijski proizvodnji niso najbolj primerne.

Težak boj z naravo je kmeta bolj pristno vezal na zemljo kot drugod - v dolini. Gozd mu je omogočil preživetje, v najtežjih časih zgodovine pa nudi tudi najvarnejše zatočišče.

S splošnim razvojem se je razvijalo tudi gospodarjenje z gozdom. Intenzivno in racionalno gospodarjenje z gozdovi je možno šele tedaj, ko so v gozdovih zgrajene prometnice. Obstoj in razvoj kmetij je odvisen od zgrajenih prometnic - misljene so predvsem ceste, ki imajo primarno vlogo. Od vseh zgrajenih cest v našem območju je le 20% takih, ki so namenjene predvsem gospodarjenju z gozdovi (Vaukan 1993), ostale pa opravljajo še druge funkcije, ki so pretežno javnega značaja. Omogočajo dostop do kmetij, zaselkov oz. vasi ter turističnih, izletniških in drugih objektov, policijski nadzor državne meje ter ostalo.

Moj prispevek obravnava predel

loge, morajo biti v uporabnem stanju, morajo biti vzdrževane.

Revir Strojna predstavlja ekstremni primer glede gostote (58 m/ha) in negozdarskih rab gozdnih cest. Gozdarstvo je pomembno v gospodarskem in prometnem smislu, vendar je v prometu na gozdnih cestah udeleženo le z 10%. Večinski negozdarski promet zahteva vsakodnevno prevoznost cest, s tem pa višji standard vzdrževanja, opreme, signalizacije, kar močno poveča stroške vzdrževanja.

Gozdarstvo s sedanjim sistemom zbiranja sredstev za vzdrževanje gozdnih cest ni kos tem povečanim zahtevam. Kot je predvideno z zakonom o gozdovih morajo gozdne ceste s pretežno javnim značajem prometa prevzeti v upravljanje občine, ki bodo zagotovile potrebna sredstva za vzdrževanje. Posledica neurejenih razmer je pomanjkanje sredstev za vzdrževanje. Zmanjšuje se varnost prometa, stroški vožnje hitro naraščajo, skupni stroški za vzdrževanje in sanacijska dela so mnogo večji, kot bi bil seštevek sprotih vzdrževalnih stroškov. Lokalne značilnosti (predvsem način gradnje v preteklosti, zimsko vzdrževanje itd.) močno vplivajo na višino potreb-

NOVI DIPLOMANTI PRI ŠTUDIJU OB DELU JANEZ ŠVAB

GORAZD MLINŠEK

Med nove diplomante pri študiju ob delu slovenjegraške območne enote Zavoda za gozdove Slovenije je zajadral tudi Janez Švab.

Janez je starosta med diplomanti na višji stopnji Gozdarske fakultete v Ljubljani. Kljub nekajletnemu upravičenemu mirovanju pri študiju, je vztrajno nadaljeval kot revirni gozdar revirja Bistra svoje študijsko delo in študij v letu 1996 uspešno zaključil. V mesecu juniju je zelo dobro zagovarjal svojo diplomsko nalogo z naslovom: "Razvoj kmetij in krajske spremembe na področju revirja Bistra".

Janez je bil zelo zadovoljen, ko je v letu 1994 po reorganizaciji gozdarske službe v Sloveniji, kot gozdar javne gozdarske službe krajevne enote Črna prevzel revirno vodstvo v novonastalem revirju Bistra. Čeprav pristen dravograjčan, je Janez prav zaradi gozda postal tudi "ta pravi črnjan".

Navezal se je tudi na najbolj gozdnati predel zgornje Mežiške doline. Dolina Bistre pod grebeni Smrekovca, Raduhe in Orožije mu je prirastla k srcu, zelo dobro se razume z

vsemi desetimi lastniki celkov na tem področju. Skupna velikost gozdnega revirja Bistra je 2032 ha, od tega je zasebnih gozdov 891 ha in državnih 1141 ha.

Janez se že zelo dolgo zanima za gozdarsko zgodovino, je pa tudi vnet zbiralec starega orodja za delo v gozdu in stare gozdarske literature. Poglobil se je v preteklo gospodarjenje z gozdnato krajino, katera je pomagala izoblikovati današnjo krajino nad bregovi Bistre in bo pomagala oblikovati kmečko posest v prihodnosti.

V njegovi nalogi spoznamo zgodovino in način gospodarjenja na vseh desetih kmetijah v Bistri zadnjih 95 let. Švabovo diplomsko delo je zelo dober pripomoček pri sestavljanju zgodovinskega mozaika doline Bistre. V veliko pomoč pa mu je tudi pri vsakdanjem delu v gozdu.

Zato ne zamerimo Janezu počitka pod macesnovo senco v popoldanskih urah, ko se rad obleče v delovno obleko in prime za orodje, s katerim rad oblikuje les. Zelo všeč mu je leseni koroški plot, ki je nekdanj obkrožal tudi posestva revirja Bistra.

V revirju Bistra so zime zelo dolge z obilo snega, zato mora Janez med svojim delom večkrat zagaziti v globok sneg.

Pomanjkanje sredstev za vzdrževanje vodi v slabšanje voznih razmer in lahko povzroči propad cest. Foto.: Franc HUDRAP

med reko Mežo in državno mejo - revir STROJNA, katerega skupna površina je 3662 ha, od tega je 1964 ha gozda. V tem revirju je 113,7 km gozdnih cest.

Za vse prometnice velja, posebno za gozdne ceste, da so takoj po zgraditvi že podvržene uničujočemu delovanju prometa in atmosferskim vplivom. Gozdne ceste v revirju Strojna niso bile grajene kot tipično gozdne ceste - za odpiranje gozdov, temveč je gradnja v veliki meri pogojeval način poseljenosti - odpiranje kmetij. Da bi ceste lahko opravljale svoje na-

nih sredstev za vzdrževanje.

Izračun potrebnih vzdrževalnih sredstev (1996) za gozdne ceste v revirju Strojna v višini 299.114 SIT/km je za 18% višji od povprečno predvidenih sredstev za vzdrževanje cest na KE Ravne in kar za 3,6 x višji od povprečnih republiških stroškov.

Gozdarstvo iz pristojbin lastnikov gozdov in proračunskih sredstev Republike Slovenije zbere le 10,6% potrebnih sredstev. Pomanjkanje sredstev vodi v poslabšanje voznih razmer in lahko povzroči propad cest.

GOZDARSKO TEKMOVANJE V ČRNI BRATA OBRETAN NEPREMAGLJIVA

FRANC JURAČ

Ob sklepu turističnega tedna v Črni na Koroškem je bilo, kot vsako leto doslej, tudi letos tekmovanje gozdnih delavcev.

Dvajset najbolj spretnih gozdarjev iz Črne, Slovenj Gradca, Mislinje in Nazarij, se je letos pomerilo v petih gozdarskih veščinah: v zadevanju s sekiro v tarčo, žaganju kolotov, sekanju okroglic, podiranju na balon in o natančnem žaganju hlodov na podlagi.

Ekipno so bili najboljši domačini Črnjani, drugo mesto je zasedla ekipa iz Nazarij, tretji so bili tekmovalci iz Slovenj Gradca, četrto mesto pa so odnesli Mislinjčani.

Med posamezniki sta bila letos nepremagljiva domačina, brata Peter in Andrej Obretan. Peter je osvojil prvo mesto, Andrej, ki je bil lani prvi, pa se je uvrstil na tretje mesto. Drugi med posamezniki je bil prav tako domačin Franc Adamič.

Po tekmovanju je ultra lahko letalo g. Vodovnika preletelo prireditveni prostor v Črni in zmagovalcu Petru Obretanu odvrгло steklenico šampanjca.

Pri izvedbi tekmovanja sta sodelovala Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec in Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Slovenj Gradec, krajevna enota Črna.

1. Zadevanje s sekiro v tarčo
2. žaganje hlodov na podlagi
3. žaganje kolotov
4. podiranje na balon
5. sekanje okroglic

PREHRANA PLEMENSKIH KOBIL

IVAN LEDINEK

Glede na specifičnosti potreb organizma v različnih reprodukcijskih fazah lahko kvaliteto in kvantiteto obrokov prilagajamo naslednjim obdobjem:

1. obdobje pred pripustom
2. obdobje zgodnje brejosti
3. obdobje pozne brejosti z žrebitvijo
4. obdobje laktacije - dojenja

Večina kobil se pripusti med februarjem in junijem. V obdobju pred pripustom rejci kobilam ponavadi ne posvetijo dovolj pozornosti. Proti koncu zime in v zgodnji pomladi začne kvaliteta krme padati. V hrani je vedno manj vitaminov A in

E. Oskrba z minerali ni zadovoljiva. Posledica tega je, da kobile niso v plemenski kondiciji, ampak so bodisi predebele ali presuhe. Take kobile se ponavadi ne gonijo ali se slabo gonijo. Stanje se izboljša šele s pašo. Da se izognemo takim problemom, dodajamo v hrano vitamine in minerale. Za lažje odkrivanje pojate in večji procent brejosti pa veliko pripomore tudi vsakodnevno gibanje kobil (tudi pozimi).

V obdobju po pripustu bodimo pozorni na kvaliteto krme. Nevarna je pokvarjena, pospej plesniva krma. Do osmega meseca brejosti kobile

krmimo kot delovne živali, skrbimo za njihovo kondicijo in v hrano dodajamo vitaminske in mineralne dodatke. Idealni zimski obrok je približno takšen: 6 - 8 kg sena, 2 kg sena detelja, do 2,5 kg ovsa, 1 kg. otrobov, 2 kg korenja (količine so odvisne od uporabe živali).

Zadnje tri mesece brejosti lahko kobile opravljajo lažja dela, zagotovimo ji dovolj gibanja in povečamo obrok. V tem obdobju krmimo s čimbolj različno hrano, vendar pazimo, da količine posameznih sestavin niso prevelike in da je obrok razdeljen na 3 dele.

V zadnji tretjini brejosti se poveča telesna teža ploda za 70%, zato so v tem obdobju še posebej pomembni vitaminski in mineralni dodatki, katerih količina naj bo odvisna od kvalitete krme. Večji obrok je potreben tudi zaradi regeneracije mlečne žleze in ovimljanja in prav je, da si kobile ustvari tudi nekaj telesne rezerve za naslednje obdobje. Pred porodom moramo posvetiti kobilam še večjo pozornost. Da preprečimo zaprtje, ji dajamo manj sena, napoj s pšeničnimi otrobi ali lanenim semenom. Tak obrok olajša prebavo in žrebit.

V obdobju laktacije se potrebe po beljakovinah in energiji še povečajo.

Dodati moramo tudi več vitaminskih in mineralnih mešanic. V drugem in tretjem mesecu laktacije, ko je proizvodnja mleka največja, lahko dobijo kobile tudi do 7 kg močnih krmil ali ovsa na dan.

V naslednji tabeli so napisane približne količine močnih krmil (oz. ovsa) za visoko breje in doječe kobile.

Visoko breje kobile

mesec	kg na dan
9	1
10	1,5
11	2

kobile v laktaciji

mesec	kg na dan
1	5,5
2	7
3	6
4	5,5
5	4

Vsi opisani nasveti zagotavljajo manj zdravstvenih problemov, manj težav v reprodukciji in zdrava žrebeta. Vse to so pa cilji vseh rejcev plemenskih kobil, saj jim vsako žrebe pomeni novo zadovoljstvo in veselje in - hkrati tudi upanje za uspešno naslednjo sezono.

KAŽIPOTI LUDVIK MORI

Tudi to je dopolnilno delo na kmetiji. Franci Placet-Zavcerjev Franci

iz Sv. Primoža nad Muto je s škodlami prekril kar precej kažipotov, ki so jih postavili ob cestah. Ob uspešnem kmetovanju, pa še škodljive izdeluje, ter tu in tam pokrije z njimi kakšen vikend ali cerkev.

SKUPNO DELO, SKUPNO JELO

AMALIJA CEKLIN

V nedeljo, 17. 8. 1997, je bila v okviru 42. turističnega tedna v Črni v kulturnem domu na ogled razstava "SKUPNO DELO, SKUPNO JELO".

Kmečke gospodinje iz okolice Črne, članice društva kmetič Mežiške doline, so pod tem naslovom prikazale kmečke jedi, ki so se nekoč pripravljale ob skupnih delovnih opravilih kot so: gnojvoža, košnja, žetev, teritev in steljeraja.

Te delovne šege oz. skupna dela, na katerih se je zbralo tudi do 30 ljudi, so potekala tekom celega leta. Pri tem je imela prehrana pomembno vlogo. Po naporenem delu je seveda poleg raznovrstnih jedi sledil družabni del, kar je temu načinu dela dajalo še posebni čar.

Ob določenih delovnih opravilih so se jedle tipične jedi, kar se je ponekod na podeželju ohranilo še danes. Skoraj vedno je bila na mizi ovčeti- na ali kuhano prekajeno svinjsko meso ali kruh. Ob tem so pripravili še številna močnata jedila kot so nudlji, štruklji, krofi, brati in drugo. S to razstavo so kmečke gospodinje želele prikazati poleg etnografskih značilnosti tudi način prehranjevanja na kmetijah nekoč in tisti, ki ste si

razstavo ogledali, ste imeli kaj videti, saj je bilo razstavljenih čez 30 vrst jedi. Starejši ste lahko ob tej razstavi obujali spomine na čase, ko je še pela kosa v jutranji rosi in so žanjice zapele tisto znano "Po Koroškem po Krajnskem že ajda zori,... in ko je gospodinja prinesla v košari malico na njivo ali travnik. Seveda danes, ko po njivah namesto 20 žanjic poje komban, tudi te idilike ni več. Kmečko življenje je bilo včasih težje, ni pa manjkalo družabnosti in raznih igrice ob koncu skupnega dela. Prav tega pa danes manjka.

Ob razstavi smo pripravile tudi zloženko in pa jedilnike ob določenih opravilih. Priložen jedilnik ob steljeraji je nastal delno po pripovedi gospodinji, ki so razstavo pripravljale in pa s pomočjo literature. Moram pa vam zaupati, da te jedi, če jih slučajno nimate na jedilniku, poskusite vključiti v vsakodnevno prehrano. Ne bo vam žal. pa dober tek!

Na koncu bi se še zahvalila vsem članicam društva, ki so v okviru svojih aktivnosti pripravile še eno zanimivo razstavo, katera naj bo prispevek k ohranjanju tradicionalnih vrednot podeželja.

Gnojvoža

Foto: Amalija CEKLIN

STELJERAJA

Bruoštik / zajtrk

Rpičava župa / krompirjeva juha
edavi žganci / ajdovi žganci
jeglički / prosena kaša
kuhani na mleku / mleku

Mava ižina / dopoldanska malica

Kuhano povojeno meso
ržien kruh / ržen kruh, mošt

Ižina / kosilo

Ovčja kseva župa / kislja juha
biel kruh / bel kruh
kvočevi nudlji / nudeljini iz suhih hrušk

šarki / koroški šarkelj
orehi, jabke / jabolke, mošt

Večerja / večerja

Ovčja kseva župa pa nudlji / kislja juha z rezanci
mežrli
ovčja pečenka
pečena rpica / pečen krompir
skutni al kvočevi štruklji / štruklji
štrudl / zavitek
krapci / krofi
jabolčni kompot
pogača
zakuhan mošt
v vinu namočeno grozdje

STARE SORTE SADNEGA DREVJA

MATEJ SKRIVARNIK

nadaljevanje iz Viharnika št. 8/97

JABLANE ZLATA PARMENA

Izvor

Je zelo stara angleška sorta, ki je bila v naših sadnih izborih do leta 1977. Jablana se nahaja na Visočnikovi kmetiji na nadmorski višini 554 m in je stara čez petdeset let.

Rast drevesa

Drevo je srednje visoko. Glavne veje rastejo pod širokim kotom, obrasle so s kratkimi poganki. Je zelo občutljiva na škrlup in na rak.

Cvetenje in oplodnja

Jablana je cvetela v drugi dekadi maja, oplodnja je bila zadovoljiva. Je opravevalec drugih sort.

Rodnost

Rodnost je izrazito izmenična, potrebno je dvakratno obiranje.

Zorenje in trpežnost

Zori sredi septembra. Uporabna je do konca novembra.

Plod

Plodovi so okrogli, srednjedeбели, s kratkimi in srednje dolgimi pecelji. Osnovna je zelenkasto rumena barva, ki je bolj ali manj pokrita z rdečimi prizami. Meso je zelo prijet-

nega okusa, sočno, čvrsto in s prijetno renetno aromo. Za otiske ni preveč občutljiva.

Uporaba

Sodi med visokokakovostne namizne sorte.

LEDROVKA-zgodnja

Izvor

Drevo je staro preko 30 let. Raste na Jaševi kmetiji na nadmorski višini 490 m.

Rast drevesa

Značilno za to sorto je, da ima deblo kratko življenjsko dobo. Raste visoko in ozko. Veje se rade sušijo. Ima prstančasti rodni les.

Cvetenje in oplodnja

Cveti na koncu vej in zmerno. Oplodnja ni obilna.

Rodnost

Rodi izmenično.

Zorenje in trpežnost

Zori v začetku septembra, uporabna je mesec dni.

Plod

Plod je srednje velik in ima kratek pecelj, muha ni preveč izrazita. Barva plodu je rjavorumenkasto blede barve. Kožica je debela. Meso je uma-

zano bele barve. Okus je nekoliko moknat.

Uporaba

Uporablja se kot jedilno jabolko, za kompote...

GRAFENŠTAJNC

Izvor

Jablana je stara 70 let. Raste na Krasniški kmetiji na višini 550 m. Izvira iz severo-zahodne Evrope.

Rast drevesa

Je srednje bujne rasti, zraste visoko v ploščati obliki, veje so bujne z bogato rodno vejo.

Cvetenje in oplodnja

Cveti v prvi dekadi maja. Cvetenje je bujno, prav tako oplodnja, zato rodi obilno.

Rodnost

Ce je sorta dobro preskrbljena, rodi vsako leto. Primerna je za višino od 400 do 700 m, v kolikor je nad 700 m, rada pozebe. Potrebuje dvakratno obiranje.

Zorenje in trpežnost

Zori v zadnji dekadi avgusta in v začetku septembra. Plod tudi pri obiranju ne počaka dlje kot do konec oktobra. Pri primernem skla-

diščenju počaka le nekaj dni dlje.

Plod

Plod je debel. Pecelj ima srednjedolg z izraženo muho, ki je lepo podolgovata. Plod je rebrast, nekoliko nepravilne okroglastoploščate oblike. Pečke so v sredini okrogle. Kožica je tanka, zelenkasto rumene barve in s rahlim nadihom rdečih prog. Barva mesa je belorumenja. Je sočna, topna v ustih, vinski - sladkokiselkastega okusa in s prijetno aromo.

Uporabnost

Je sezonsko jedilno jabolko, primerna za sadni zavitek. Ker je obstojnost slaba, ga največkrat predelamo v jabolčnik.

HRUŠKE

GOSPODIČNICA

Izvor

Hruška je stara že čez 90 let, vendar se prave starosti ne da ugotoviti. Raste na Epškovski kmetiji na n.v. 900 m. Izvor ni znan.

Rast drevesa

Drevo zraste v zelo veliko piramidno obliko, veje so dolge, debele, na kraju imajo kratke rodne veje, listi so mali, jajčaste oblike.

Cvetenje in oplodnja

Cveti v prvi dekadi maja. Cvetovi so

v šopih, po par cvetov skupaj. Zaradi slabega vremena je bila oplodnja zelo slaba, kateri je potem sledila slaba letina.

Rodnost

Spada med srednje zgodnje sorte hrušk. Rodi vsako leto, če ima dobro podlago. Cveti zelo zgodaj, ko je še nevarnost slane. Zaradi tega je pridelek lahko slabši.

Zorenje in trpežnost

Plodovi dozorejo v začetku septembra in počakajo le tri tedne.

Plod

Plod je okroglast, nekoliko kupast, s plitko muho, ki je zaprta in dva cm dolgim pecljem. Pečke so v sredini, in sicer v okrogli obliki. Kožica je zeleno rumenkasta, z rahlimi rjavimi pegami. Na sončni strani ima temno rdečkasti nadah. Kožica je zelo tanka, zato je plod uporaben le dva do tri tedne. Okus je v začetku zelo sladek, sčasoma postane v ustih nekoliko bolj rezen. Meso je rumenkasto in sladko. Zaradi tega jo zelo radi napadejo ose in mravlje.

Uporabnost

Hruška je jedilna in tudi dobra za sušenje. Ker vsebuje veliko sladkorja, je primerna tudi za kompote.

ZELINKA

Izvor

Izvor hruške ni znan. Hruška je zelo stara. Raste na Hovnikovi kmetiji na nadmorski višini 710 m.

Rast drevesa

Rast drevesa je počasna. Zaradi tega ima starikave veje. Drevo je srednje visoko in ima piramidasto krošnjo. Brstne veje so kratke in slabe. Tako jih sneg rad polomi.

Cvetenje in oplodnja

Cveti v drugi dekadi maja. Cvetovi rastejo v šopasti obliki.

Rodnost

Rodnost je slaba, verjetno zaradi starosti drevesa. Rodi le vsakih nekaj let. V hribovitih predelih hruška ne uspeva dobro.

Zorenje in trpežnost

Zori v začetku septembra. Uporabna je takoj. Njena trpežnost je slaba. Počaka le nekaj dni (4-6 dni).

Plod

Plodovi so srednje debeli z dolgimi peclji. So okrogle oblike in nekoliko ploščati. Njen plod je svetlozelene barve, na sončni strani tudi nekoliko rumenkast. Kosmata koža je sortno značilna. Meso je rumenkasto bele barve. Okus je nekoliko žameten in dokaj sladek.

Uporabnost

Uporablja se za predelavo in to predvsem za sadno žganje. Primeren pa so tudi za sušenje zaradi sladke komponente. Popestrijo pa nam lahko tudi naš sadni jedilnik.

ZDRAVSTVO

DOBRO JE VEDETI

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO RAVNE

Mehurčki na ustnicah (herpes)

Nenadoma se nam na ustnicah pojavijo žareči in vlažni mehurčki, mi pa nimamo pri roki zdravnika, da nam bi predpisal zdravila proti nadležnim izpuščajem.

Specialist za kožna obolenja svetuje: mesto premažite z navadno zobno pasto. Kreda iz paste bo kožo posušila.

Kivi, vitaminska bomba!

Ali že veste, da vsebuje plod kivija, težak 100 g, toliko vitamina C, kot 6 grapefrutov ali 10 limon skupaj...

Kako uporabljamo med?

Važno pravilo! Med nikoli ne segrevamo preko 42 stopinj Celzija, kajti temperatura poškoduje fermente in snovi, ki uničujejo bakterije. Med sčasoma kristalizira. To je naraven proces, ki ne spremeni kvalitete medu. Če hočemo med spet utekočiniti, ga postavimo v posodo z vodo, segreto največ do 42 °C. Pravilno skladiščen med se dobro drži mesece. Hranimo ga v dobro pokriti posodi,

da se ne navleče vlage ali tujih vonjev. Posoda ga mora ščititi tudi pred svetlobo, ali pa ga hranimo v temnem prostoru, na suhem in hladnem.

V medu ne puščamo noža ali žlice, ker vsebuje med navadne kisline, ki ne smejo priti v stik s kovino.

Če se nam lomijo nohti?

Enkrat na teden si pripravimo kopel. Pol rumenjaka zmešamo s čajno žličko toplega olivnega olja.

V mešanici podržimo konice prstov najmanj deset minut, nato pa jih nežno zmasiramo.

Na koncu zdrgnemo nohte z dlano druge roke (izboljšamo prekrvavitve).

Ta postopek večkrat ponovimo. Nohtov si ne režemo, ampak le pilimo!

Kvas ohranja mladost in zdravje!

Ameriški strokovnjaki za prehrano imenujejo kvas čudežno zdravilo, ker vsebuje:

- 50% pomembnih, lahko prebavljivih beljakovin

- 17 vitaminov
- 15 različnih mineralnih snovi
- nekatere elemente v sledih
- 20 različnih aminokislin.

Vitamin B jača srce in žilce in pospešuje procese razgradnje snovi. Poskusi na živalih so pokazali, da se jim je življenska doba povečala za 46,6%, če so v hrani dobivale kvas.

Nič manj od B vitamina ni pomemben kalcij. Kalcij daje potrebno čvrstost kostem in zobem, uravnava pa tudi živčni sistem.

Priporočajo ga zlasti starejšim osebam, kjer je prebava in resorpcija hrane že slabša.

Nasploh pa je kvas zelo priporočljiv pri zdravljenju kožnih bolezni.

Dermatologi ga priporočajo pri izpuščajih, mozoljavosti, gnojnih ranah itd., skratka pri obolenjih, kjer je potrebno "prečiščevanje" krvi. Dnevno dve jušni žlici kvasa najmanj 4 tedne so dale lepe rezultate celo pri najtrdovratnejših kožnih boleznih.

Ker se kvas težko meša s slino, ga priporočajo mešati z jogurtom, salato, k sokovom ali zelenjavnim jedem.

V poletnem času, ko prirejamo razna srečanja in obujamo spomine, sem se spomnila, kako smo se v letih, ko še ni bilo radia in televizije, zbirala dekleta in fantje kar na prostem.

Posebno veselo je bilo, ko smo obhajali lepo nedeljo v Razboru. Po končanem slavu so nas fantje povabili k Pečolarju, kjer je bilo zmeraj veselo.

Ta slika je nastala leta 1939. Na njej vidimo mladostne obraze Minke Mirkac, Rozalije Podstenšek, Zbičajnikovih deklet, Angele Rebernik in ostalih.

Na sliki sta tudi dva fanta, ki jih žal ni več med nami. Fant s klubkom na glavi je pokojni Franc Knez - zgornji Kotnik, ki je na krut način izgubil življenje med vojno in počiva neznano kje. Drugi je Pavel Plešivčnik, ki je mnoge fante zvabil v partizane.

Meni je bilo takrat 17 let. Kadar koli pogledam to sliko, se spomnim lepega otroštva. Sedaj v starosti premišlujem, le

PRGIŠČE

ZGODOVINE

NAŠA MLADA LETA

ŠTEFKA MELANŠEK

zakaj mladost tako hitro mine. Časi so se zelo spremenili. Le kaj bi bilo, če ne bi šli z njimi.

Sosed sosed skoraj ne pozna, saj se lahko pogovorimo kar po žici - po telefonu, radio in televizija pa nam starostnikom krajšajta čas, ko čakamo na dekle smrt. Tako je pač, drug za drugim odhajamo, ostajajo pa slike in z njimi lepi spomini.

TRPKI SPOMINI NA POROKO

FRANC JURAČ

Družina Lenarta in Marije Založnik iz Glažute je bila številna in v družini se je rodilo 12 otrok; šest sinov in šest hčera. Oče Lenart je bil gozdni delavec pri takratnem veleposesniku Pergerju, pozneje pa pri Gozdni upravi v Mislinji. Očet je zaslužil za preživetje družine, mati Marija pa je doma gospodinjila in imela na skrbi, da je krmila prašiče in dve do tri krave v hlevu. Bili so srečna družina, otroci pa, da je bil pri hiši dovolj debel kos kruha, so šli v gozd, nabirali zdravilna zelišča, v jeseni pa gozdne sadeže in gobe. Potem je

od koder izhajajo naše korenine. Bili smo otroci "holcarja" in edini očetov zaslužek nas je spravil do kruha. Ko smo odrasli, smo vsi odšli z doma, se zaposlili in si ustvarjali svoje domove. Peščica zemlje, katero smo imeli v najemu, nam je dajala le toliko, da smo doma lahko sadili krompir in drugo zelenjavo, krave in vole, ki smo jih imeli tisti čas, pa smo pasli po pohorskih senožetih," nam je jel pripovedovati Lenart Založnik, ki danes z ženo Angelo v Movžah pod Mislinjskim klancem preživljata jesen življenja.

Na sliki zgoraj z leve: ženin in nevesta, oče Lenart in njegova žena.

Poročna slika Angele in Lenarta Založnika. V prvi vrsti, tretji z desne, je pokojni oče ženina Lenarta, ki ga je poškodovala mašina ozkotirne železnice.

prišel č čas, ko so otroci odrasli in so odhajali. Šli so in si poiskali delo. Vseh šest Založnikovih sinov je šlo po očetovi poti in so se zaposlili v gozdarstvu; bili so gozdni delavci in sekači. Danes so vsi upokojeni; brat Ignac, najstarejši Založnikov otrok, pa je umrl pred leti. "Res je, srečna družina smo bili Založniki tam zgoraj visoko na Glažuti,

Treba je bilo delati in garati

Lenart Založnik je bil tretji otrok, dvojček s sestro, danes že pokojno Pavlo. Za seboj ima težko in trdo življenje, že mlad je moral oditi med gozdne delavce in si služiti kruh. "Ni mi bilo lahko. Delali in garali smo. Delo v gozdu je bilo težko in nevarno. Nismo poznali motornih žag, poznali smo le žago, sekiro in cepin.

Na delo smo hodili po tri ure daleč, pozimi pa še več tako, da smo si že s hojo zaslužili del delovne dobe. Da o kakšnih zaščitnih sredstvih sploh ne govorim", pravi Lenart Založnik.

Ko je Lenart Založnik postal močan pohorski fant, je leta 1948 zasnil Petrovo Angelo, ki je živela nedaleč od njegovega doma v Komisiji. Štiri leta sta si bila "dobra", vmes pa je moral Lenart oditi k vojakom. "K vojakom sem šel v Makedonijo in vojaški rok sem služil celi dve leti. Le enkrat sem bil na rednem dopustu. Edina vez med nama so bila pisma. Ko sem leta 1950 odslužil vojaški rok, sem ponovno odšel med gozdarje in zaslužen denar sem varčeval za poroko, kajti v tistih letih si moral imeti denar, če si se hotel poročiti," pravi Lenart Založnik.

Ob poroki tudi žalost

Prišel je dan poroke. 19. julija 1952 leta je Lenart ponudil roko zvestobe nevesti Angeli. Na poroki je bilo tudi okoli 40 svatov in po stari pohorski navadi sta na

"ohceti" igrala znana, danes že pokojna, domača muzikanta Foltan in Plentak. Lepo in veselo je bilo na dan poroke, toda veselja je bilo kmalu konec. "Ko smo popoldne odhajali domov, kjer naj bi nadaljevali z "ohceto", smo se na moj dom, kjer je bilo vse pripravljeno za "ohcet", peljali z mašino in vagončki ozkotirne železnice, po kateri so v Mislinjskem jarku spravljali les v dolino. Nič hudega sluteč so se nekateri svatje posedli na vagončke, drugi pa smo stopili v mašino. Med nami v mašini je bil tudi moj oče Lenart, takrat star 52 let. Voznik Stanko Furjan, ki je bil izkušen voznik ozkotirne železnice, nas je popeljal. Ko smo se pripeljali do Pistotnika v Mislinjskem jarku - do kraja grabna na drugi most, sta se zaradi dotrajanosti prelomila dva trama. Mašina se je prevrnila v reko Mislinjo in tako nesrečno stisnila mojega očeta, da je zaradi hudih poškodb prsnega koša čez tri dni v slovenjegraški bolnici umrl. Ob nesreči pa je bila poškodovana tudi nevesta, moja žena Angela; imela je zlomljeno medenično kost in šest tednov je morala odležati v slovenjegraški bolnišnici, da je ozdravela. Nekaj manjših poškodb pa so dobili tudi nekateri svatje, ki pa na srečo niso iskali zdravniške pomoči. Še danes, po 45 letih ne moreva pozabiti te tragedije, ki se je ob veselju prevesila v žalost. Po poroki, čez tri dni, nam je umrl oče in lahko si mislite, da je bilo za vse nas nekaj najhujšega v življenju, ko je moral oče umreti tako mlad in tako tragično", pravi Lenart Založnik.

Ceprav je od tega žalostnega trenutka pa do danes minilo že 45 let, se Angela in Lenart nerada pogovarjata o tem, kajti še danes ne moreta razumeti, da sta na dan svoje poroke namesto veselja doživela žalost, ki ju spremlja vse življenje. Skušata jo pozabiti, pa je ne moreta. Vesela pa sta, da je bila kljub tragediji njuna skupna zakonska pot vse skozi lepa, srečna in vesela. Vesela pa sta tudi obiskov svojih otrok: Helene, majde in Darke, osmih vnukov in štirih pravnukov, ki ju redno obiskujejo in brskajo po spominih.

Angela in Lenart Založnik: "Tragedije ob poroki ne moreva pozabiti..."

LOJZKA IN MIHAEL ŠKRATEK BISERNOPOROČENCA

LUDVIK MORI

Prav na svoj god, 29. septembra bo Mihael Škratek dopolnil 92 let. In dobrega pol leta poprej je v ožjem krogu svojih dragih slavil tretjo ohcet ali biserno poroko, šestdesetletnico skupnega življenja z isto ženko, šest let mlajšo ženo Lojzko, rojeno Kompnej. Še se spominjata, ko sta v mrzlem zimskem dnevu leta 1937 ravno na Antonovo, 17. januarja dahnili svoj DA v cerkvi sv. Boštjana pri Dravogradu, ohcet pa je bila potem na Služah, kjer je imel Golob gostilno. In ni jima bilo žal, kot pravita, pa čeprav je na tej dolgi skupni življenjski poti bilo tudi precej križev in težav, ju še sedaj veže iskrena ljubezen.

"Nekaj časa sva bila doma pri bratu, potem pa so se nad našo deželo začeli zbirati temni oblaki druge svetovne vojne in mož je bil prisilno mobiliziran v nemško vojsko. On je trpel tam v tujem kraju, jaz pa doma s tremi majhnimi otroki kot offerca pri kmetu ter trepetala za možem življenje. Dobro je bilo le to, da sem že iz mladih let znala prijeti za vsako kmečko delo. Tudi kosila sem in večkrat "abvala" težko naložene

"gare" iz strmih bregov." In mož Mihael se spominja, kako je večkrat gledal smrti v oči, bil premočen in premražen do kože, noč in dan, po cele tedne in mesece okušal ujetništvo in se končno po vojni srečno vrnil k svoji družini. Morda mu je bil v trdno oporo močan značaj, saj je že vse od mladih let trdo delal po raznih službah ter veliko fural za takratne veljake in gozdne posestnike.

Kljub težkim vojnim in povojnim časom sta življenje podarila devetim otrokom, od katerih je eden v otroštvu umrl. Trem fantom in petim dekletom sta že v zgodnjem otroštvu privzgojila

ljubezen do dela in čut do lepih vrednot. Kako srečna družina so se počutili v tistih časih, ko so po devetih letih najemniškega življenja lahko odkupili zelo strmo Šaferjevo baji! Vsa zemlja okoli bajte je zelo strma in bolj godna za pašo ovac kot za pridelavo živeža. A skrbna starša sta s svojo skrbnostjo in trdim delom znala pričarati, da družina ni stradala. V vsem tem dolgem skupnem življenju je vtakanih precej trpkih, pa tudi lepih spominov.

"Ko so otroci odrasli in si začeli ustvarjati družine, so eden za drugim prosili za kosček te strme zemlje, da si ustvarijo domove. Ustregla sva jim, kolikor sva mogla in danes sva srečna, ko imava večino potomcev v svoji bližini". Od daleč je videti kot majhna terasasta vas, posejana s hiškami, vrtovi in brajdami in čisto na vrhu domujeta v povsem novem domku starša, z lepim razgledom dol na središče sv. Boštjana in čuvata v odsotnosti potomcev njihove domove kot koklja pišičance.

Slavljenka Lojzka, ki bi po brhkem videzu lahko prikrila tudi deset let,

je še dobrega spomina. Povedala je, da je bil njen brat glavni ostriški camer na številnih ohceti in tudi drugod, nazadnje pa je ostal še samski. Potožila je še: "Sedaj bi namalo kar dobro, ko bi le mož malo bolje slišal. Ušesa si je pokvaril v vojni, da mu tudi slušni aparat bolj malo služi in se z njim le s težavo pogovarjam."

Ko pa sta imela biserno slavo, je bilo prisotnih tudi vseh njenih petnajst vnukov in osem pravnukov, ki so slavljenca nazdravili: "Še na mnoga zdrava leta dedek in babica, radi vaju imamo!" Tem željam se pridružujemo tudi vsi, ki ju poznamo.

FRANČIŠKA KOTNIK, POLANSKA BICA NA SELAH 80 LET

ROK GORENŠEK

Le malokdo si učaka tako vitalen in dobre volje svoj visoki življenjski jubilej, 80 let življenja, kar si je učakala Frančiška Kotnik, "Polanska bica" na Selah. Praznovala je v krogu svojih otrok, vnukov, pravnukov, sorodnikov in prijateljev 7. junija 1997 v večnamenskem domu na Selah. Slavje je bilo prijetno. Vsi povabljeni, najbolj pa slavljenka, bodo ta dan prav gotovo ohranili v najlepšem spominu.

Rojena je bila pri Španželu na Gornjih Selah. Tam je našla tudi moža, ki je bil Pokrški sin. Ko se je leta 1939 poročila, jo je družila z možem samo resnično, prava ljubezen in medsebojno razumevanje. Drugega nista imela. Vse drugo sta si morala ustvariti s trdim delom in odrekamem v dolgih letih skupnega življenja. Delati in ustvarjati sta pričela tako rekoč iz nič. Zadovoljna sta bila, da sta poleg dela našla srečo tudi v drobnih, preprostih rečeh. To je dajalo njunemu življenju smisel, veselje in voljo do dela in ustvarjanja. Najstarejši sin Franc se je rodil že leta 1939, takoj po poro-

ki. Sledili sta mu hčerki Slavka in Mojca in čez dve leti spet hčerka, po treh letih sin Feliks in čez 6 let še sin Karli. Koliko dela in skrbi je bilo z otroki, preden so odrasli in se osamosvojili! Bilo pa je z otroki tudi veliko sreče, veselja in zadovoljstva. Ker ni bilo doma dovolj denarja, se je moral oče zaposliti, najprej v gozdu, pozneje pa v železarni na Ravnah, da je zaslužil za preživetje družine. Prišel je čas, ko so otroci drug za drugim odhajali od doma in si ustvarjali družine. Doma je ostal le najmlajši sin z ženo in dvema hčerkama. Mama je s ponosom in radostjo spremljala vsakega na njegovo samostojno življenjsko pot. Pred 11 leti je odšel tudi oče, njen ljubljani mož. Kaj bi bila dala, če bi ga imela ob svojem prazniku poleg sebe. Težko je bilo življenje naše slavljenke. Veliko je izkusila v svojem življenju, zato se v mislih še vedno vrača nazaj v tiste čase. Tam tudi črpa snov za zlate navke, ki jih rada daje svojim otrokom, vnukom in pravnukom z željo, da bi jih koristno uporabili za svoje srečnejše življenje, kakor je bilo njeno.

Naj zapišem nekaj besed iz govora ob njenem jubileju: "Ko zaslišimo besedo "mama - bica", si takoj rečemo, to je tista čudovita oseba, ki nam daje življenje, nežnost, zdravi bolečine, nas vzgaja, nas spremlja s svojo skrbjo in ljubeznijo".

Da je bilo njeno slavje zares enkratno in resnično čudovito prijetno, so poskrbeli njeni najdražji, ki so ji ob koncu slavlja omogočili ogled diska pri Apačniku. Tako je bilo "bici"

omogočeno, da se je sama spoznala z "zadevo", ki je v njeni mladosti ljudje niso poznali, ki pa dandanes našim mladim pomeni višek veselja in užitka.

Tudi mi vsi, ki našo slavljenko, osemdesetletnico Frančiško Kotnik poznamo, jo spoštujemo in imamo radi, se pridružujemo s svojimi čestitkami in prisrčnimi željami, da bi še dolgo let živela srečna, zdrava in vesela med nami in med svojimi dragimi.

PODGORJE JE PRAZNOVALO

ANICA MEH

Sprevod konjenikov in konjskih vpreg

Hodulje so najprej preizkusili otroci

Frizerija po starem

Zabijanje kolov - pilotov z "bidrom"

13. julija 1997 smo v Podgorju pri Slovenj Gradcu že sedmič imeli prireditve "Furmani po cest peljajo", ki je privabila veliko ljubiteljev tega praznovanja. Na njej smo predstavili z izdajo biltena tudi grb primestne vaške skupnosti Podgorje.

PODGORJE

Grb ponavadi označuje posebnost določenega kraja, osebe, društva ipd. In kaj je posebnost Podgorja pri Slovenj Gradcu?

Dobro si oglejte grb, ki je pred vami: sestavljata ga konjski glavi, obrnjeni ena proti drugi. Simbolizirata konjsko vprego in težo furmanskega življenja. Dolga stoletja so bili namreč konji in furmani značilnost kraja, zato smo se odločili, da damo konju v grbu Podgorja častno mesto. V ozadju grba je Uršlja gora, s katere so nekdaj z vpregami vlačili in prevažali les. V spodnjem delu grba je nakazano polje in napis Podgorje. Grb je oblikovala likovna pedagoginja in oblikovalka Duška Arsovska iz Doliča.

Na praznovanju so se na Novakovem travniku v Zg. vasi Podgorja predstavili spretni jahači in priredili zabavna tekmovanja. Potem se je po vasi razvil sprevod konjenikov in konjskih vpreg do središča Podgorja. V sprevodu se je peljal tudi župan mestne občine Slovenj Gradec Janez Komljanec s soprogom, predsednik primestne vaške skupnosti Podgorje Ivo Pačnik in ljudski ansambel aktiva kmečkih žena iz Razborja, ki so nam zapele ljudske pesmi in zaigrale na ljudske instrumente: frajtonerico, žuljnik, glavnik, lončeni bas in kontrabas. fotografija 1 Pred kulturnim domom je bil kulturni program, v katerem sta sodelovala govornika PVS Podgorja Ivo Pačnik in župan MO Slovenj Gradec Janez Komljanec, moški pevski zbor KD, Marica Umek

humoristka in mentorica dramske sekcije KD, mladi harmonikarski orkester Frajton, etnološki in folklorni del prireditve pa so bile delavnice:

1. delavnica:

krenclarija iz papirja: venčki za sveti kot, lustrji za ohcet, namizni šopki. (Genovefa Pavlič in Fanika Balant)

2. delavnica:

vezenje (Trezika Rotovnik) kvačkanje (Katica Krebs)

3. delavnica:

izdelava grabelj in hodulj (Tone Krenker) (foto 2)

4. delavnica: frizerija po starem: navijanje las na koruzne liste, delanje velnov z ogretim posebnimi škarjami, spletnje kit in oblikovanje frizur z niji-mi (Postavkova dekleta, ki so zraven pele tudi izvirne ljudske pesmi. (foto 3)

5. delavnica:

pletanje košev (Matej in Marjan Triplat)

6. delavnica: pletenje slamnic iz slame (Edo in Anica Krajnc)

7. delavnica:

zabijanje kolov-pilotov z "bidrom" (pripravil Tone Klančnik in Jože Hriberšek, izvajali so močni možje in fantje) (foto 4)

8. delavnica:

tesanje tramov (KD Šmiklavž)

9. delavnica:

sedlar predstavi izdelke za konjsko opremo.

10. delavnica: podkovanje konjev (Kovač Pepi iz Šmartna pri Slovenj Gradcu, Cveto Perše in Ivan Perše iz Podgorja)

Zabavni del prireditve: metanje podkve v cilj, hoja s hoduljami, vožnja s kočijo. Bil je tudi bogat srečolov in nagrade. Za veselo razpoloženje je igral narodnozabavni ansambel GAMS.

Ker se s tem praznikom obuja bogata kulturna dediščina, starejši generaciji spomin na mladost, mlajšim pa posreduje spoznanja o življenju in delih naših prednikov z željo po ohranitvi te dediščine, vas dragi bralci Viharnika vabimo primestna vaška skupnost in kulturno društvo Podgorje, da boste tudi v bodoče obiskovalci tovrstne prireditve in praznika PVS v Podgorju. Potrudili se bomo, da bo vsak izmed vas našel v njej nekaj, kar mu bo všeč.

10. AVGUST 1997

PRI KOTNIKU V PODGORJU

ROK GORENJŠEK

Odkritje spominskega obeležja s podobo stare hiše, v kateri se je rodil veliki slovenski, koroški pisatelj Lovro KUJAR - PREŽIHOV VORANC.

17. oktobra 1892 sta se v Kotljah poročila 26 letni Ivan Kuhar in 28 letna Marjeta Krautberger. Mladi par je najprej živel pri Toniju, v bajti pod Kozarnico in Crnim vrhom na Uršlji gori. Potem pa sta dobila svoj "stibil" pri Kotniku v Podgori, kjer se jima je rodil sin Voranc, ki je postal svetovno znani slovenski, koroški pisatelj, pod imenom Lovro Kuhar - Prežihov Voranc. Že čez pol leta sta se starša z otrokom preselila k Mihevu na Prežki vrh, od tam pa na Kravperh na Preškem vrhu, kjer je bil materin dom. Od tam se je družina ponovno vrnila v Podgoro na Kogel. Tam so bili najemniki grofa Thurna iz Raven. Na Koglu so živeli 4 leta. Tam je Voranc že kot otrok začel spoznavati in čutiti krivice, ki so jih trpeli grofovi najemniki, ljudje brez svoje zemlje in svoje strehe nad glavo. Leta 1900 je prevzel oče Prežihovo tudi kot najemnik. Že kot otrok si je Voranc nabral iz lastnih izkušenj dovolj snovi, ki jo je pozneje mojstrsko opisal v zgodbah: Iz našega življenja, Borba, Obračun, Asasa, Vetrnik, V Kadunji in drugih. Te, v mladosti doživete krivice so ga pripravile do tega, da je vse svoje življenje posvetil boju za pravice bajejarjev in delavcev, za kar se je boril z dejanji in peresom. Pisati je začel leta 1909 pri Prežihu, na gumnu. Svoje začetne pisane stvaritve je objavljaj v Domačem prijatelju, Zariji, slovenskem ilustriranem tedniku, Ljubljanskem zvonu, Ilustriranem glasniku, Kresu, Pod lipo in drugod. Od Prežihja je v letu 1911 pobegnil v svet, ki je postal

njegov dom skoraj vse njegovo življenje. V svetu je postal tudi svetovno znan pisatelj, saj so njegova realistično socialna dela poznana in

Spominsko obeležje pri Kotniku v Podgori. Slika stare Kotnikove bajte, v kateri se je rodil Prežihov Voranc. Levo od obeležja stojita Marica in Feliks Kotnik.

prevedena v vse pomembne svetovne jezike. V delih kot so: Požganica, Jamnica, Borba na tujih tleh, Dobrodob, Od Kotelj do Belih Vod, Naši mejniki, Solzice, Samorastniki, je opisal in svetu predstavil tudi Kotlje in nas, svoje rojake.

Ko vidimo na spominskem obeležju podobo nekdanje Kotnikove hiše in jo primerjamo s prenovljeno Kotnikovo hišo, na kateri je vzidana spominska plošča, ki nas spominja na kraj rojstva Prežihovega Voranca, se šele prav zavemo, v kakšni borni bajti se je rodil naš veliki pisatelj. In če vemo, da je

bila večina hotuljskih hiš do konca druge svetovne vojne podobna ali celo slabša kot Kotnikova bajta. Danes pa so tako kot Kotnikova vse obnovljene ali na novo zgrajene. Moramo priznati, da se je tudi v času, ki ga danes mnogi omalovažujejo in v nič dajajo, delalo in veliko storilo, predvsem za malega, delovnega človeka, zato, da bi lahko imel vsak svoje dostojno življenje in streho nad glavo. Zato, da je zraslo to lepo spominsko obeležje, ki bo odslej usmerjalo obiskovalce h Kotnikovi hiši in jih opozarjalo na njen zgodovinski pomen, je

gotovo zaslužnih mnogo ljudi.

Kot prvega bi omenil gospodarja Kotnikove domačije Marico in Feliksa Trupa. Ta dva sta dala idejo za spominsko obeležje, določila in dala prostor zanj ter prispevala v materialu in z delom. Sam pa se spominjam šestdesetih let, ko je po zaslugi pokojnega ravnatelja gimnazije na Ravnah, dr. Franca Sušnika, s katerim je sodelovala tudi Kmetijska zadruga Kotlje, tekla velika akcija, da bi takratno Kotnikovo bajto spremenili v muzej in jo ohranili tako, kot je bila, našim zanamcem. Pri tem sta sodelovala tudi Marica in Feliks, ki sta bila pripravljena odstopiti hišo v ta namen tako, da bi naredili zamenjavo ali prodajo. Dr. Sušnik je povabil h Kotniku vse, ki so v občini kaj pomenili, od predstavnikov Železarne Ravne do kulturnikov. Žal, do uresničitve njegovih zamisli ni prišlo, ker takratna politična klima še ni dozorela. Dr. Sušnik je kmalu videl, da iz vsega skupaj ne bo nič. Poklical me je in rekel: "Rok, škoda, res velika škoda je, da ne bomo mogli ohraniti izvirne Prežihove rojstne bajte, ampak se bomo morali zadovoljiti samo z vzidano ploščo. Lahko bi imeli v Kotljah tak spomenik, a ga ne bo, ker čas zanj še ni prišel. Sicer pa se lahko tolažiš s tem, da v bodoče ne bo več treba varovati rojstnih hiš znamenitih mož. Ženske bodo rojevale v bolnici. Pred bolnico v Slovenj Gradcu bodo zasadili kol, nanj pa bodo pritrdili tablice z imeni takšnih ljudi, kakršen je bil Voranc. Takšnih pa ne bo mnogo. Taki se ne rojevajo v mestih, ampak zelo redko kje v kaki grapi ali bolj odročnem kraju."

Posebna zahvala velja občinski kulturni skupnosti Ravne na Koroškem, osebno gospodu Angeliju, krajevni skupnosti Kotlje, kulturno prosvetnemu društvu Kotlje in še posebej Petru Jamerju iz Kotelj, ki je bil desna roka gospodarja Feliksa. Pri delu, ki ga ni bilo malo, pa je moral uporabljati kar obe roki.

Zaključujem z željo, da bi lepo spominsko znamenje dobro služilo svojemu namenu in privabilo h gostoljubni Kotnikovi hiši mnogo obiskovalcev.

V mesecu juliju so se zaključila dela, ki so v mestni občini Slovenj Gradec izboljšala cestno povezavo občanov s samim mestom Slovenj Gradec. Šeststo metrov dolg asfaltni priključek na relaciji Škof - Anželak bo omogočil kar nekaj občanom na področju Gradišča, da bo njihova pot na delo ali po opravih varnejša in lažja. Do sedaj jih je za te namene povezovala le slaba makadamska cesta. Pobudnik asfaltiranja je bil Štefan Anželak, ki je bil gonilna sila celotne investicije. Skromni občinski proračun ni zagotavljal zadosti finančnih sredstev za te namene, zato je bilo potrebno speljati širšo akcijo in najprej navdušiti vse bodoče uporabnike, da bi zbrali potrebna sredstva. V skladu s projektom in v nadaljnjim nadzorom dipl.ing. Toneta Vavkana, se je investicija začela izvajati.

nadaljevanje na 16. strani

NOVA ASFALTNA PREVLEKA V GRADIŠČU

RADO JEROMEL

nadaljevanje iz 15. strani

Vsako tako delo zahteva dosti na porov posameznikov kakor tudi širše družbene skupnosti, da je investicija tudi dokončana. Štefan Anželak je bil torej neutrujen in danes lahko mestna občina Slovenj Gradec zabeleži v svoje evidence, da imajo 600 m več asfaltiranih cest. Ko so bila dela končana, je bila cesta v uporabi. Uradno otvoritev ceste z uvodnim

Pomenek s sosedi in prijatelji je dobrodošel del današnjega hitrega tempa življenja.

govorom dr. Bogomira Celcerja je opravil župan mestne občine Slovenj Gradec g. Janez Komljanec.

Po otvoritvi so vsi investitorji (predstavniki mestne občine Slovenj Gradec ter občani) in projektant ter ostali povabljeni posedli pri Anželakovih k manjši zakuski. G. Anželak pravi, da se je potrebno po vsaki takšni pridobitvi tudi vvesti za mizo, kaj prigrizniti in popiti ter izmenjati nekaj besed za dobre sosedске in splošno človeške odnose. Vesel je, če se njegovi prijatelji poveselijo z njim ob takšni priložnosti. G. Anželak bi se rad zahvalil mestni občini Slovenj Gradec ter svetnikom s področja Parneč, projekantom in vsem sosedom, da so bili pripravljeni njegovo idejo podpreti in jo realizirati. Ni bilo lahko, vendar s skupnimi močmi in naklonjenostjo ter potrpežljivostjo smo prišli do končnega rezultata.

KRSTILI SO SPLAVARSKEGA KORMORIŠA

FRANC JURAČ

Ob zaključku praznovanj, posvečenih 850 letnici prve omembe kraja Brezno, so tu opravili splavarski krst in tako dobili novega splavarskega gospodarja, kormoriša.

Krstili so Franja Šarmana (krstil ga je med drugim tudi župan občine Podvelka - Ribnica Anton Kovše, ki je vnuk nekdanjega splavarja Franca Šarmana).

Krščenec Franjo si je s pravilnimi odgovori pridobil naziv splavarskega kormoriša. Franjo Šarman je tudi gospodar enega izmed flosov na Dravi, v zaselku Javnik ob cesti Maribor - Dravograd pa ureja flosarski muzej in gostišče.

Župan občine Podvelka - Ribnica Anton Kovše krsti Franja Šarmana.

V BREZNU SO SLAVILI 850 LETNICO

JASMINA DETELA

V majhni vasi sredi Dravske doline so preteklo soboto, 23. avgusta, proslavili osrednjo slovesnost ob 850 letnici prve omembe kraja. Vasica Brezno je ena sedmih vaških skupnosti v občini Podvelka - Ribnica, ki s 4.047 prebivalci sodi med manjše slovenske občine. Ob zvokih fanfar so malo po deseti uri pričeli s slavnostno sejo občinskega sveta.

Po uvodnem govoru predsednika občinske skupščine Jožeta Volmajerja je sledilo razvitje praporja in odkritje grba te novonastale občine. "Današnji dogodek je za našo občino zgodovinskega pomena, saj tega nikoli nismo imeli. Veliko novega smo naredili v letošnjem letu. Obnovili tri pomembne mostove, uredili razsvetljavo v Ožboltu, obnovili kapelico pred osnovno šolo, preplastili ulično ceto v Breznu ter uredili parkirišča pred bloki... Skratka, veliko je bilo narejenega in vsega tega ne bi zmogli brez vas, drage občanke in občani, brez vaše prostovoljne pomoči in dela. Zavedam se, da bo potrebno še veliko storiti, a vem, da bomo s skup-

nimi močmi zmogli vse," je v svojem slavnostnem govoru povedal župan občine Podvelka - Ribnica, Anton Kovše.

V nadaljevanju seje so podelili občinska priznanja, ki so jih prejeli: priznanje občine Antonija Gosak iz Hudega kota, bronasti grb občine Štefka Šgerm iz Ribnice na Pohorju, srebrni grb Alojz Kumer iz Josipdola, najvišje priznanje, zlati grb občine pa Danica Jandl iz Brezna.

Malo po 13. uri je na igrišču v Breznu potekala splavitev, plovba in pristanek splava ter splavarski krst, v popoldanskih urah pa nastop posameznikov in skupin s frajtonaricami ter tekmovanje vaških skupnosti občine v športno zabavnih igrah. Praznovanje so zaključili z veselico v šotoru z Generacijo 69 in gostoma Brendijem in Koradom.

V občini se skozi vse leto trudijo z organizacijo različnih prireditev, obnove in novih investicij v čast obletnice. Tako so nedavno tega organizirali regijsko srečanje Karitas, likovno razstavo na osnovni šoli, predstavitev dela kmetič ...

ODPRLI DEL NOVE CESTE

FRANC JURAČ

V zasleku Razborca pri Mislinji v vaški skupnosti Dovže, je župan občine Mislinja Mirko Grešovnik (na sliki) predal svojemu namenu 1200 metrov dolg odsek gozdne ceste, ki je veljala okoli 4 milijone tolarjev. Sredstva za gradnjo ceste je skoraj v celoti zagotovila občina Mislinja. Gozdarska zadruha Slovenj Gradec, krščanski demokrati in krajanji sami. Cesta je za ta kraj, predvsem pa za skupino šolarjev, velikega pomena, saj so doslej v šolo hodili peš, poslej pa jih bo vozil v šolo šolski kombi. Novi odsek ceste pa je z dolino povezal tudi dva kmeta.

SLOVENSKA LOVSKA MAŠA PRI LOVSKI KOČI PODGORJE

LEOPOLD KORAT

Podgorski lovci so se odločili, da v letošnjem avgustu pripravijo in obudijo star običaj: mašo v čast sv. Huberta. Imenovali so jo: Slovenska lovska maša. Ta mož, svetnik Hubert, je bil do druge svetovne vojne in še veliko prej, zavetnik in patron lovcev. Po vojni pa je tega svetnika, doma iz območja današnje Belgije, "zamenjala" poganska boginja lova Diana. Ko pa so z osamosvojitvijo Slovenije prišli novi časi, je iz meglenih logov in gmajn zopet stopil na svetlo sv. Hubert. Po stari legendi je bil najprej pogan. Ko pa se je nekega dne odpravil na lov, je v gozdu srečal čudovitega jelena, ki je imel med mogočnimi rogovi križ-znamenje krščanstva. Ta dogodek ga je tako prevzel in notranje prenovil, da se je dal poučiti o krščanstvu in se dal krstiti. Kasneje je postal celo škof.

Ceprav omenjajo, da njegovo truplo danes počiva v gradu Heltorf pri Dusseldorfu, je bolj ali manj njegov grob pozabljen. Bolj pa še živi v srcu mnogih lovcev, tudi slovenskih. Lovci iz Podgorja so ob priliki sv. maše temu svetniku na čast in v spomin na vse rajne lovce te lovske družine, naredili zelo lepo in skrbno izdelano kapelico. Okrasili so kapelico in tudi okolico, kjer stoji. Pri maši, ki je bila 23. 8. 1997 so sodelovali: lovski oktet iz Podgorja, štajerski rogisti iz Nove cerkve in lovci. Po maši je bil še kratek kulturni program in nato prijateljsko srečanje. veliko jih je odhajalo s tega srečanja z željo: ob letu nasvidenje! Lovci iz Podgorja - HVALA VAM.

NA ŠARTELOVEM VRHU PONOVRNO OBNOVLJEN KRIŽ

FRANC JURAČ

Bilo je davnega leta 1933, ko so domačini na Šartelovem vrhu nad Šentiljem pri Mislinji postavili velik evharistični križ v počastitev 1900 letnice Kristusove smrti. Celih 18 let je križ kljuboval vremenskim nepravilnostim in leta 1951 so ga neznanci požgali in uničili. Vsa leta doslej pa so domačini želeli, da se na mestu, kjer je nekoč stal križ, ponovno postavi. Želja se je domačinom uresničila in danes na Šartelovem vrhu spet stoji križ, ki v nebo meri kar trinajst metrov. Projekt za izdelavo križa je po spominu domačinov izdelal domačin, kirurg dr. Lojze Pogorevc, ki je tudi tesno sodeloval pri postavitvi križa. Obnovljen in na novo postavljen križ na Šartelovem vrhu pa je ob sodelovanju duhovnikov sosednjih župnij blagoslovil mariborski škof dr. Franc Kramberger.

9. TABOR SLS

FRANC JURAČ

Na letališču v Turiški vasi pri Slovenj Gradcu je bil 17. avgusta letos 9. tabor Slovenske ljudske stranke. Udeležila se ga je velika množica članov in simpatizerjev SLS. Med obiskovalci je bil tudi predsednik stranke Marjan Podobnik.

Tu in tam je treba obuditi spomine na tiste žalostne dni, ki jih mnogi ne moremo pozabiti. Sedaj, ko je čas žetve, se nekateri spomnimo dogodka iz druge svetovne vojne, ko je v Javorju nad Črno padlo kar 5 žrtev.

Bilo je 12. julija 1944. Pri kmetu Počelu so začeli žeti pšenico. Za pomoč so naprosili Modrijevi: Pavlo in Polonco, ker je bila Počelova mati na poročniški postelji. Rodila je dva krepka sinova.

Toda veselje ob novorojenčkih ni bilo dolgo.

Iz Črne je prišla nemška patrula in se nastanila pri Počelu. Ko sta Modrijevi prišli k hiši, da bi pomagali žeti pšenico, so ju Nemci takoj postrelili brez kakeršnega koli zaslišanja. Nato so ustrelili še dva moška in eno žensko in vse pustili na dvorišču.

Po tem gnusnem zločinu so Nemci odšli. Mati z novorojenčkoma je ostala sama pri hiši.

Sosedje so poskrbeli za mrtve. Žalostno so zapeli javorski

zvonovi in naznanili kruto vest tega zločina. Le nekaj dni pred tem dogodkom sva bili s Peterčevo Faniko pri Modriju in smo se pogovarjale s Pavlo in Polonco o vojnih grozotah.

Modrijevi so imeli tesne stike z mladinsko organizacijo, v kateri sem sodelovala tudi jaz.

Domačija je imela ilegalno ime pri Hruškah. Gospodar je bil v partizanih, verjetno pa sta to plačali z življenjem Pavla in Polonca.

Zato ne smemo in ne moremo dopustiti, da bi naš boj omaloževali, saj je bilo preveč prelite krvi za našo svobodo.

Zaradi napake v besedilu ponovno objavljamo Zahvalo ob smrti Miha Andrejca!

ZAHVALA

6. julija 1997 je v 97 letu starosti umrl

MIHA ANDREJC, p.d. ARNEŽNIK

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom in znancem za darovano cvetje in sveče, še posebej Petelanškovim za pomoč v najtežjih trenutkih, zdravstvenemu osebju bolnice Slovenj Gradec in zdravstvenega doma Slovenj Gradec za pomoč pokojniku v zadnjih mesecih življenja, podgorškemu župniku za opravljen pogrebni obred, govornikoma Anici MEH in Bertiju SKERLOVNIKU, gasilcem iz Gaberke pri Šoštanju za prevoz pokojnika, šminklavškim pevcem za zapete žalostinke in vnuku Dejanu za poslednje slovo z zaigrano "Tišino" ob odprtem grobu.

Žalujoči: sinovi in hčerke z družinami

ZAHVALA

17. avgusta 1997 je v 82. letu starosti umrl

ANTON BOŠNIK starejši, p.d. Kolarjev oče
z Vrh 61

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in sveče ter za svete maše in nam izrekli sožalje.

Še posebej bi se radi zahvalili vsem sosedom, sorodnikom in prijateljem za pomoč, ki so nam jo izkazali v najtežjih trenutkih.

Najlepša hvala g. župniku Gabrijelu Knezu za opravljen pogrebni obred, Feliksu Knezu in Antonu Lahu za vse lepe besede, izrečene ob slovesu. Hvala cerkvenemu pevskeemu zboru sv. Urbana, moškemu pevskeemu zboru Kope za zapete žalostinke.

Žalujoči: žena Štefka in sinovi z družinami

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, dedeka in brata

FILIPA GLASENČNIKA, Lavretovega očeta
iz Tomaške vasi

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše. Hvala tudi vsem sosedom, ki so nam kakorkoli pomagali v najhujših trenutkih. Iskrena hvala pa velja zdravstvenemu in strežnemu osebju slovenjegraške bolnice ter patronažni sestri Mariji Penšek za obiske na domu, govornikoma Vladu Mrzelo in Francu Pušniku za ganljivo izrečene besede slovesa, cerkvenim pevcem za zapete žalostinke in g. župniku Francu Rataju za pogrebni obred.

Žalujoči: sin Franc, hčerke Jožica, Milka, Anica in Marija z družinami ter sestra Ivanka.

ZAHVALA

Ob izgubi dragega brata

TONČKA OŠLAKA
iz Tomaške vasi

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše, najlepše zahvaljujemo. Hvala tudi govorniku za izrečene besede slovesa, gospodu kaplanu Zoranu Korenu za pogrebni obred ter pogrebni službi Jerneja Zaveršnika iz Šentilja pod Turjakom.

Žalujoče sestre: Tončka, Marija in Rezka z družinami.

• 1910
+1997

JOŽE KEFER

Kot blisk se je raznesla žalostna novica, da je dne 29. 7. 1997 po krajši in hudi bolezni v slovenjegraški bolnišnici prenehalo biti dobro in plemenito srce možu, očetu, dedku in pradedku ter krajanu Gortine Jožetu Kefru. Čeprav so se dobri zdravniki trudili za ozdravitev, je bila smrt močnejša.

Jože se je rodil marca 1910 v številni najemniški družini v fari Kotlje pri Ravnah. Že v zgodnji mladosti je okušal trdo življenje, ki ga je skalilo v dobrega in plemenitega človeka. Še pred vojaščino je uspešno opravil čevljarški izpit, a kot za mnoge v času velike gospodarske krize tudi zanj ni bilo dela v domovini.

V želji po delu in zaslužku se je z upanjem podal čez državno mejo ter poskusil srečo v avstrijskem Gracu. Na srečo je tam našel dobrega in poštenega mojstra, ki mu je v času vojne pomagal, da se je izognil prisilni mobilizaciji te svetovne morije. A po vojni ga je domotožje zvabilo nazaj v domovino, ki jo je še vedno spoštoval in ljubil.

Tu v domovini se je spoznal z izvoljenko ter življensko sopotnico Jožefino Hartl, s katero sta se sredi julija leta 1945 poročila. Žena Jožefina je po starših podedovala košček zemlje na robu gortinskega polja in tam sta si postavila skromen in topel domek, kjer so odraščali trije fantiči in eno dekle. Starša sta jih vzgojila vzgojila v poštene in marljive državljane. Zaradi drugačnih razmer se Jože tudi po vojni ni mogel posvetiti svojemu poklicu, ampak je prijel v tovarni za vsako delo ter ga vestno opravljal vse do upokojitve.

Po upokojitvi ali morda že prej, se je ob prostih trenutkih posvetil izdelavi cokol ter popravilu čevljev vseh vrst. Rade volje je vsakomur ustregel za simbolično nagrado in v tem ga bomo zelo pogrešali, saj daleč naokoli ni nikogar, ki bi se ukvarjal s to redko obrtjo.

Že kot mlad fant se je Jože sočasno kot v dekle zaljubil tudi v harmoniko, iz katere je izvajal lepe melodije ter igral na raznih prireditvah in ohceti. Le v trdih časih težkega dela je harmonika bolj počivala. Zadnje desetletje pa je zopet začel iz nje izvajati že skoraj pozabljene melodije.

Morda je bil tudi to vzrok, da so fanje upokojenci ustanovili ansambel DIATON in Jožeta letos proglasili za častnega člana tega ansambla. Predlani mu je ta nasambel godel na zlati poroki.

Ob vsem tem je bil Jože vse do letošnjega leta aktiven ter pripravljen pomagati vsakomur ter ostal skromen in priljubljen daleč naokoli, kar je izpričala velika množica ljudi na pogrebu, ki ga je pospremila k zadnjemu počivališču ob Dravi.

Ob tem trenutku si dovolim izrabi priložnost, da se zahvalim zdravnikom in strežnemu osebju slovenjegraške bolnišnice za vso skrb in nego v času hude bolezni, nadalje vsem, ki so družini in svojem ob težkih trenutkih stali ob strani, posebno sosedom, vsem, ki so Jožeta obsuli s cvetjem in svečami ter ga v tako velikem številu pospremili na zadnji poti.

Zahvala tudi godbi Muta za odigrane žalostinke, pevcem ter govornikom ob odprtem grobu in gospodu duhovniku za lepo opravljen obred. Še enkrat prav vsem iskrena hvala v imenu žene Jožefine, otrok z družinami ter ostalega sorodstva.

LUDVIK MORI

• 1928
+1997

MARJETA LEDINEK - GAŠPERCA

Zastal je Marjetin korak, namenjen še kdo ve kam in čemu. Pretrgana je nit življenja in konec je njenega hudega trpljenja. rešena je stisk vsakodnevnega življenja, ki jih je znala tako dobro prenašati.

Strme hribine Gašperjeve kmetije so jo oblikovale v kleno ženo pridnih rok. Kolikokrat je sama pri sebi pod težo bremena vzdihovala: "Oj strmi breg, življenje ti, po tebi speti je težko." Trudila se je, da ji je zemlja dala čimveč. Zelo jo je spoštovala. Vedno jo je skrbno obdelovala in bdela nad tem, da je ne bi prerasel gozd. Živela je v sozvočju z naravo in zelo ljubila živali.

13. 7. 1928. leta se je rodila pri Martiži v Spodnjem Razboru dekli Francki. Ko je bila stara 3 leta, je prišla h Gašperju z materjo služiti. Marti jo je tam pustila, ker Gašperja nista imela svojih otrok, sta jo posvojila. Po končani osnovni šoli je ostala na Gašperjevini. V 2. svetovni vojni je sodelovala z NOB in tako doprinesla svoj delež k svobodi domovine. Hvala! Leta 1948 je rodila izven zakona hčerko Mojco, 1953 pa še sina Jožeta. Spoznala se je z rudarjem Francem Ledinekom iz Velunje in se leta 1955 poročila ter prevzela posestvo. Krušni oče je kmalu umrl, krušna mati pa je pri njej živela do starosti 92 let.

Še ko je Marjeti kruta bolezen že pobrala skoraj vse življenske moči, je v bolnišnici še načrtovala setev. Bolezen je dolgo z voljo prenašala in svojci zanjo dolgo niso vedeli. Vera ji je vlivala moči, da je lažje premagovala vse hudo, vse bolečine. Rada je hodila v cerkev, na romanja v svete kraje, na izlete in tako lažje premagovala samoto, ki ji je bila včasih kar v breme. Zelo rada je imela svoja otroke, sestro in bila nanje zelo navezana. Znala je šaljive zgodbe, znala je povedati lepa voščila ob raznih priložnostnih praznovanjih. V bolnišnici je med bolnicami našla veliko prijateljic, s katerimi je delila bolečine in neozdravljivo bolezen.

Draga Marjeta! Ker ste zemljo imeli tako radi, vam iz srca želimo, da bi bila odslej vaš miren in spokojen dom. Poletni vetrič vam bo prinašal poslednji pozdrav iz vašega vrta, njiv, travnikov, gozda. Znoj, ki je v trudu teklo po njih vsa leta, bo cenjen in svetel spomin potomcem.

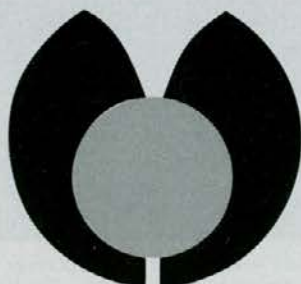
• 1944
+1997

IVAN SEDAR - RIHARJEV ANZI

Med drugo svetovno vojno in nemško okupacijo sta se februarja leta 1944 v Kotljah poročila mlada Riharjeva Zofka in Stefan Sedar iz Sel. Marca istega leta se je mlademu paru rodil sin. Toda veselje in sreča mlade družine je bila kratkotrajna. Mladi oče Stefan je moral že nekaj dni po rojstvu sina oditi v partizane, v boj za svobodo slovenskega naroda. Tam so ga pri miniranju železniške proge Ravne - Dravograd ujeli Nemci. Ognjali so ga v Dravograd, kjer so ga v gestapovskih zaporih po zverinskem mučenju ubili. Mamo Zofko pa so skupaj s sinom, njenimi starši in sestrami v začetku oktobra 1944 izgnali na Bavarsko v Nemčijo. Iz izgnanstva so se po mukah in trpljenju konec maja 1945 vrnili domov k Riharju na Preški vrh.

Po srečni vrnitvi domov je mati z otrokom ostala doma pri starših. Tam je ravnal Ivan odrasel. Bil je brihten fant, končal je industrijsko šolo na Ravnah in postal ključavničar. Po končani vojaški obveznosti se je zaposlil v Železarni Ravne. Delal je v valjarni. Anzi je bil priden za delo. Tovariši in zanesljiv delavec je bil. Njegovi sodelavci so ga zato imeli radi. Radi pa so ga imeli tudi okoliški kmetje v Kotljah, saj jim je mno in rad pomagal pri delu na polju ali na domu. Poročil se ni; svoje družine si ni ustvaril. Več kot 11 let je preživel srečno v prijetni izvenzakonski skupnosti z Angelo Mihev, na Javorniku na Ravnah, kamor se je preselil od Riharja na Preskem vrhu. Leta, ki sta jih preživela skupaj, so bila za oba leta sreče in pravega zakonskega zadovoljstva. Tudi, ko se je Anzi invalidsko upokojil zaradi bolezni na želodcu in ko je bolezen napredovala, je Angela z resnično ljubeznijo skrbela zanj.

Takšnega delovnega, dobrodušnega, pridnega, malce šegavega in prijetnega človeka se bomo spominjali rajnega Ivana Sedarja - Riharjevega Anzija.

K Z H K S

KOROŠKA ZADRUŽNA HRANILNO KREDITNA SLUŽBA p.o.

SLOVENJ GRADEC, CELJSKA C. 7
TELEFON: (0602) 42-341, 42-344,
43-193
TELEFAX: (0602) 43-301

TOLAR NA TOLAR ZA RAZVOJ KMETIJSTVA

OBREŠTNE MERE ZA HRANILNE VLOGE OD 1. SEPTEMBRA 1997 DALJE

Vloge	na mesec (31 dni)	na leto
Vloge na vpogled, tekoči in ŽR občanov (1%)	.08	1.00
Žiro računi društev (1%)	.08	1.00
Depoziti nad 31 do 61 dni (T+4%)	1.16	14.59
Depoziti nad 91 dni (T+4.5%) (D+4.5%)	1.20	15.14
Depoziti nad 181 dni (T+5%) (D+5%)	1.25	15.69
Depoziti nad 1 leto (T+6%) (D+6%)	1.33	16.79
Kratkoročna posojila za kmete člane zadrug (T+15)	2.03	26.71
Kratkoročna posojila za kmete nečlane zadrug (T+16)	2.11	27.81
Zakonska zamudna obrestna mera (letni T+18)		28.18

T je temeljna obrestna mera, ki jo za vsak mesec določi Banka Slovenije trenutno kot aritmetično povprečje indeksa rasti drobnoprodajnih cen za zadnjih 12 mesecev od 1. 5. 1997 dalje.

D je devizna klavzula, ki se izračuna kot razlika med srednjim tečajem Banke Slovenije za DEM na dan poteka vezave in na dan sklenitve vezave.

ZLATA NALOŽBA

Z VARNIMI KORAKI DO SVOJEGA ZAKLADA

ZAVAROVALNICA MARIBOR d.d.
2507 MARIBOR,
Cankarjeva 3,
tel.: 062/224-111

brezplačna telefonska številka
za naročanje zavarovalniškega zastopnika

080 - 19 - 20

prePOS

LB KOROŠKA BANKA

LB Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec
Glavni trg 30
tel. 0602- 49-111

SPOŠTOVANI

V LB Koroški banki d.d. Slovenj Gradec smo posebej ponosni na razvoj brezgotovinskega poslovanja na TEKOČEM RAČUNU, ki omogoča sodoben način poslovanja. Zato vam želimo podrobneje predstaviti možnost poslovanja s tekočim računom:

- Na tekoči račun lahko prejmete plačo, pokojnino in druge denarne prejeme. Nudimo tudi možnost prenosa sredstev iz ŽR na tekoči račun.
- Posebna ugodnost je redno mesečno poravnavanje določenih stroškov v breme tekočega računa (RTV naročnina, časopisi, elektrika, telefon, komunalne storitve in drugo).
- Vsi imetniki tekočega računa lahko pridobijo plačilno kartico LB oz. Karanta za poslovanje v Sloveniji in plačilno kartico Eurocard, s katero vam bo plačevanje blaga in storitev doma in v tujini postalo veliko bolj enostavno.
- Možnost kredita (povišan limit) na tekoči račun.
- Redno mesečno pošiljanje izpiskov o stanju in o vseh opravljenih transakcijah na računu.

Prepričajte se o naši ponudbi in se oglasite v enotah v Slovenj Gradcu, v Dravogradu, na Ravnah na Koroškem, na Prevaljah, v Mežici, v Črni, na Muti, v Radljah ob Dravi, v Podvelki, na Javorniku in v Mislinji

**Vaša banka
Koroška banka d.d.
Slovenj Gradec**

	NAREJEN AKTUALNO SODOBNO		ČRN PRAH, KI NASTANE PRI GORENIJU	NADALJE- VANJE GESLA	GLAVNO MESTO ITALIJE	DIVJA RACA	SOVJETSKO LOVSKO REAKCIJSKO LETALO	DUŠIK	NAREJTI KOGA SREČNEGA	HITRA GOZDNA ŽIVAL (DVOJINA)	KRALJEVINA V INDOKINI		BOR	LESTENEC	BOG LUBEZNI	NADALJE- VANJE GESLA	
FOSFOR		LASTNOST SRČOVNEGA ČLOVEKA ZAJETEK GESLA										MOŠKO IME IZVIŠLIENE POVESTI					ČUT ZA SPO- DOBNOST OLUKA
POVZROČITI, DA SE KDO MANJ ZAVEDA SEBE								NEPRIJETEN OBČUTEK LUŠENI KAMENCEK					ŠNAŽEN ČLOVEK, OČESEN UMAZANJE				
NADALJE- VANJE GESLA													NOČNA PTICA				
POKRIT PRED MRAZOM					SAMOGLASNIK PIVEC, PIANEC		PRIVRZENEC TALJAMA NAVIŠJA ORUKA JEZE						ZVIJACA, UKANA BAJESLOVNI KRALJ BRITANJE				
DAVID NOVAK			IVAN POTRČ			HRIB 979m NAD POLICANAMI				KILOGRAMI STRUP NEKATERIH ORGANIZMOV					LEV TOLSTOJ PLESEN		
OCVIRK ANTON			JOSIP OGRINEC EDVARD VLIDE			IZBRANA ODLUČNA DRUŽBA						LUBEZEN IGNAC KOPRIVEC					ODZIV ORGANIZMA NA ŠKODLJIVE VPUJE
LISTNATO DREVO S TROJIM LESOM						PRIPIRAVA ZA SEJANJE MOKE					IVO ANTIČ			NEZNANKA V MATEMATIKI TULEC ŠKATUČA			
GIBLIV OR- GAN ZA LOV HRANE (SIPA)						ŽENSKO IME	DRIZLJAJ DRŽAJ NEKDAJ DOLŽ NERA			POSOLJO, DOBROKMET MOŠKO IME							
JOSIP DROBNIC			VELIK ŠNOP OMLATENE SLAME ANDREJ ŠUŠTER					SELEN VALENTIN OROŽEN				AVTOR: HUDEŽNIK ANICA	OSEBNI ZAJEK TONE PAVČEK			ZVENEČ SOGLASIK KRŠKO	
GLAVNI STEVNIK				STARE MAME			ČUT ZA ZAZ- NAV SVETL 8. ČRKA					ŽENSKO IZ TUJE DEŽELE					
MESTO V SRBIJI OB REKI NISAVI				KONEC GESLA								MATEMATIČNO ŠTEVILLO			KOSOVEL SREČKO		

ZA RAZVEDRILO

KRABUŠNIKOVA MICA IN NJEN ŠPEH

RUDI PEČNIK

Zidovi Krabušnikove domačije so porasli z mahom in pričajo, da so nekoč tu živeli ljudje. Rodovitno zemljo so porasla drevesa, ki je prej dajala Krabušnikovima, Mici in Šimanu, dovolj hrane za življenje.

Živina je bila Micino veselje. Redila je po dve kravi in štiri svinje. Še v rosinu travu, komaj se je "potegnili" svit, je nabirala srpje in ga znosila v košu na hrbtu domov.

Drobno ga je nasekljala in ga skuhalo v kotlu. Kuhanemu srpju je primešala še otrobe in s tako krmo pitala prašiče.

Marsikoga, ki je zašel k njeni hiši, je povabila v hlev in rada pokazala svoje lepo spitane prašiče.

Čas kolin je bil za Mico domači praznik. Posebno pozorno so na kmetiji pripravljali špeh. Narezali so ga, osolili in obesili na podstrešje. Ko se je posušil, so dodali česen in naredili zaseko.

Nekoč, ob kolini, moža ni bilo doma. Nekoč je potrkal na vrata. Ko se vrata odpro, vstopi mož in se predstavi kot davčni izterjevalec. Mica ga prijazno povabi v sobo in postreže s kolino. Povabi ga tudi na podstrešje, naj si ogleda še njen špeh.

Tako sta šla na podstrešje:

Mica spredaj, on za njo.

Špeh je visel tako visoko, da je morala splezati po lestvi, da je prišla do njega.

Mica se drži z eno roko za lestev, z drugo roko pa drži špeh in ga počasi suče.

Gospod, ki je od spodaj gledal Micin špeh, si natakne še očala, da bi bolje videl.

Mica vpraša: "Gospod, kajne da je lep moj špeh!"

On pa odgovori: "Lep že, lep, kosmat, kosmat!"

Mica pa nazaj: "Veste, tega pa nisem jaz kriva. Moj stari je že bolj bogi in tudi že slabo vidi, pa obdela tako, kot more!"

PRIDELKOV ČAS

Kakor bogata miza nam sadove daruje kakor v pravljici jesen, od pridnih rok poklanja nam darove, ves trud in znoj v ta je bil namen.

Pozabijo težave se pri delu, muhasto vreme in še mnogo kaj, ves trud poplačan bo v zimskem jelu, ko pride čas, na polja spet nazaj.

Življenje naše, vedno bo pač tako, brez dela nam nasploh življenja ni, prijeti treba je za delo vsako, čeprav nekomu se pretežko zdi.

Pridelkov čas bi naj bila jesen, po koledarju, stara je resnica, če bil je kmet površen ali len, na mizi bo plevel, ne pa potica.

Zlatko ŠKRUBEJ

nadaljevanje s 6. strani

merilo nekako okrog 1.200 hektarov. Po pripovedovanju babice in deda moje žene, ki sta v Plešivcu služila kot dekla in hlapec, so se ukvarjali samo z živinorejo in poljedelstvom.

Velike gozdne površine na Planjah, Malem vrhu in Kopi, so bili nekoč travniki in pašniki, zato je lahko redil veliko število govedi in ovac ter tudi več parov konj. Kjer stojijo danes še ostanki Plešivskega mlina, je bila poleg njega tudi žaga, ki je rezala les samo za vzdrževanje in potrebe velikih gospodarskih poslopij. Zaradi takratnih težkih in kriznih časov, nekaj pa tudi zaradi slabega gospodarstva, je bil prisiljen v začetku tega stoletja celotno posestvo prodati.

V tistih časih je bil Plešivec zelo slabo povezan z ostalim svetom. Zato so bili gozdovi, ki jih je bilo na Plešivškem posestvu največ, skoraj brez vrednosti. Edina povezava z dolino in Slovenj Gradcem je bila ozka cesta po Kaštelškem jarku, ki pa je bila po nekod vsekana v skalo, po nekod pa je vodila kar po lesenih mostnicah, položenih čez potok. Drugi lastnik posestva Plešivec je bil, kot piše v zemljiški knjigi, neki knez Pandolfi, vendar pa ga je, ker od njega ni pričakoval posebnega dohodka, že čez dve leti, to je leta 1906, prodal grofu Thurnu von Valsassina. Grof Thurn je bil potem lastnik Plešivca polnih 30 let, to je do leta 1936, ko ga je kupil zadnji lastnik Rihard Skubic. Pod grofovimi lastništvom se je začelo tudi z gozdovi bolj načrtno gospodariti. Ko je odkupil še nekaj zemljišč, med njimi tudi Suhi dol z žago, je dal popraviti cesto po Kaštelškem jarku, da je bila sposobna za konjski prevoz. Imel je svoje gozdarske in lovške uslužbenke, ki so mu vodili delo v gozdu in suhodolski žagi, kjer so delali po večini samo njegovi najemniki in njihovi sinovi ali družinski člani. V grofovi odsotnosti je za vse posle skrbel njegov gozdarski upravitelj ali "Forstverwalter", ta pa je imel še svojega delovodjo in lovskega čuvaja. Spominjam se še upravitelja Simona Kuharja in gozdnega čuvaja Gregorja Sovinca, ki je bil domačin, Razborčan. Za njim je prišel za upravitelja v Plešivec Ivan Nemčický, po rodu sudetski Nemec z gozdnim in lovskim čuvajem Valentinom Sovincem, pa Mitja Apohal in zadnji pred vojno Jože Ojcl, ki je bil tudi po vojni prvi revirni vodja revirja Plešivec. Ti so bili potem pa že uslužbenci novega lastnika Skubica. Po prihodu Nemceva leta 1941 in po pojavljanju prvih partizanov pod Uršljo goro, pa je vse posle moral opravljati in voditi revirni gozdar Ojcl sam, ker sta se upravitelj Nemčický, kot tudi lastnik Skubic čutila zaradi svoje politične opredelitve ogrožena. Upravitelj se je s svojo ženo umaknil v Slovenj Gradec, od koder je dajal svoja navodila plešivskemu gozdarju, lastnik Skubic pa na svoja posestva v Avstrijo.

Plešivec je bil gotovo eno najstarejših delavskih naselij na področju nekdanjih lastnikov, kot tudi po vojni na novo ustanovljenem Gozdnem gospodarstvu. Gozdni in žagni delavci so bili skoraj sami plešivski najemniki, ki so z delom odsluževali najemnino za stanovanje in zemljo, ki so jo dobili v najem. Z ostalim skromnim zaslužkom pa so morali preživljati sebe in svoje družine. Nekateri premožnejši pa so že imeli tudi konjske vprege, s katerimi so prevažali les na suhodolsko žago.

Tudi meje gozdnega revirja Plešivec še danes potekajo v glavnem tam, kot so v tistih davnih grofovskih časih. Spreminjala so se samo imena lastnikov in organizacij, ki so gospodarila z gozdom. Stara grofovska posestva, ki so bila nekdanj v sestavi veleposestva Plešivec, pozneje pa za osnovo gozdnega revirja, so v glavnem zapuščena in jih prerašča gozd. Nekatera pa kot so: Verjanšek, Medved, Siserik, Jelen in Lorenci, bodo kmalu povsem izginila. Samo zapiski v starih katastrskih in zemljiških knjigah bodo še spominjali nanje.

PEKA KRUHA NEKOČ IN DANES

LUDVIK MORI

Kar precej ljudi meni, da se standard države meri po belini kruha. Kvaliteta in oporečnost za zdravje sta šele na drugem in tretjem mestu. Pa vendar se na podeželju in obrobju mesta kar precej gospodinj potrudijo, da spečejo kruh doma za svojo družino, često tudi za sorodnike in prijatelje. Sicer pa peka zdravega, okusnega in dobrega kruha ni tako enostaven posel. Na to lahko vpliva kar precej dejavnikov, vse od kvalitete moke ter pravih mer skromnih dodatkov. Tudi dolžina in kvaliteta mesenja testa morda vplivata na kvaliteto in aromo kruha. Temu je treba prišteti še primerno topel prostor in čas vzhajanja testa in na koncu pride še kar najbolj prava temperatura krušne peči. Le - ta mora biti pravilno grajena, da peče od vseh strani enakomerno, pa tudi čas pečenja mora biti ravno pravišnji. V velikih

kmečkih gospodinjstvih, kjer se je naenkrat peklo od deset do petnajst hlebov, je bilo fizično najbolj naporno mesenje testa, kar je lahko trajalo uro in še dlje, da se je testo lepo gladko ločilo od rok ali lopatice.

Zadnje čase pa so v mnogih kmečkih gospodinjstvih lesene nečke zamenjale okrogle, kovinske iz nerjavečih materialov, katere poganjajo elektromotorji in testo je zameseno v mnogo krajšem času, z manj truda. Take pripomočke že več let uspešno izdeluje za podeželska gospodinjstva ing. strojnik Peter KRAJNC iz Mute, po meri in želji naročnikov. Ob tem pa uspešno izdeluje še razne manjše priključke za predelavo mesa v raznih kombinacijah, ki se dajo kombinirati z večjimi stroji ali posamezno v raznih velikostih in potrebah.

Kadar vas pot popelje nad Muto, si jih oglejte.

Kmečka gospodinja mesi kruh

Peter Krajnc ob svojih proizvodih

KRUŠNA PEČ

MAJDA SINREIH

Krušna peč - toplota, kruh, domačnost! Okrog 150 let je izgorevala z roda v rod. V letu 1986 pa je bila toliko dotrajana, da jo je bilo potrebno podreti in postaviti novo. To sta lepo naredila pečarja g. Ivan Gačnik iz Mežice (žal že pokojni) in g. Vlado Vodenik iz Kozjaka.

Tisti dan, ko je moj mož peč podrl, sem čutila v srcu nekakšno otožnost oz. praznino, kajti, če bi ta peč lahko spregovorila, bi obudila veliko spominov. Kaj vse se je dogajalo na njej in v njej!

Se vojna vihra ji ni prizanesla, saj je bila prestreljena. Kolikokrat so se na njej pogreli - eni dobrodošli, drugi so si jo prilastili sami. Mnogokrat so na njej prenočili brezdomci (vandrovci). Nekaj se jih še spominjam z vzdevki, kot so bili: Mali Lojzek, Činka Mima, ubogi Drejček, Kikiriki, Vovkarski

zvonec, Jug, pa Zdovc... ter hlapci, dekle in seveda domači.

Prav posebno pa se je spominjam ob svetem Miklavžu, ko smo se s sestrama Danico in Štefko stiskale v kot peči in vneto molile, da nas je Miklavž obdaril (čeprav skromno) in da parkelj ni mogel do nas.

V zimskem času smo ob večerih v soboto in nedeljo na peči molili rožni venec. Velikokrat sem kot otrok zaspala med molitvijo.

In notranjost peči! Nešteto se je v njej peklo kruh: ržen, ovsen, ječmenov, soržičen, koruzni; ob velikih praznikih pa pšenični in dišeča orehova potica, pečena v "štecelnih", pa mlinci. Mnogo let pa je mojim prednikom služila kot štedilnik, saj so v njej kuhali v lončenih posodah, katere so z burklami postavljali v peč.

Sedaj že 11 let pečem kruh v "novi" peči, vsak teden, največkrat rženega, včasih belega, potico, buhteljne... Ko pečenega vzamem iz peči, zadiši po vsej kuhinji, takrat pa se vselej spomnim oz. pomislim: "Kolikokrat ga bom še pekla - en teden, mesec ali več let, kdo ve?"

PESEM O KRUHU

Ko rano jutro se zasvita,
mamica je zgodaj vstala
in moko za kruh presejala,
sito trese, trese,
da lepa moka se iztrese.
V moko mati kvas je dala,
nas otroke po bukova
drva je poslala.

Smo bukova polena
otroci ji znosili,
da kruh bi si zaslužili.
V krogu smo ob mamici stali,
ko so mamica kruh mesili,
da bi ga tudi mi tak' peči znali.

Ko so mamica kruh
v pletarje dali,
ogenj v peči smo zakurili,
ko peč že vroča in žareča je bila
mamica oglje je pometala,
na loparje kruh je dala
naglo ga v peč poslala.

O, kako diši po hiši vsej!
Otroci smo že lačni bolj kot prej,
v roke vzame mamica pečen kruh,
z belim prtom ga pokrije,
ne moremo dočakati,
da kruh se ohladi.

Pokliče nas zdaj mamica,
v roke vzame oster nož
in hlebec kruha,
z nožem križ naredi
in reže kos za kosom,
da nas mika
nam otrokom ga razdeli.

O, mamica, tvoj kruh je najlepši
in najslajši!
Pa pride sosedov deček k nam v
vežo,
naša dobra mati,
tudi njemu kruha reže,
od naše zlate mamice
nobeden otrok lačen ne odide.

Če človek pol sveta preteče,
najboljši kruh
doma se peče.

Berta RUPČIČ

PROTI SELAM

1992, olje - platno, 80x93 cm

SLIKAR KOROŠKEGA KRUHA

J. Kramberger

Ob 30. letnici umetniškega ustvarjanja je likovni kritik Mario Berdič tudi zapisal: „...Najljubši likovni objekt Jožeta Krambergerja je brez dvoma črni kruh, ki ga upodablja v najrazličnejših kombinacijah z drugimi predmeti. Umetnik se je v izjemno težkih življenjskih razmerah privadil spoštljivega, malodane kultnega odnosa do kruha, ki ga je z ljubeznijo upodabljal skozi vsa obdobja svoje umetniške ustvarjalnosti.“

Hiperrealistično posnemanje detajlov žitnih zrn, sledov moke tako na hlebu kot na mizi, svetlobnih odsevov na miznem laku ob hkratni nežni senci in druge podrobnosti ustvarjal ne le haptičen, marveč tudi olfaktoričen vtis, saj se opazovalcu zdi, kot da bi sveže pečen kruh zaznaval tudi z vonjem. Eliptična oblika hlebca asociira na sonce, kot vir življenja, simbolika kruha pa je včasih še podkrepljena z njegovim centralnim položajem med „ne-bom“ (nevtrarno ozadje) in „zemljo“ (miza).

KRUH IN POL

1995, olje-platno, 50x65 cm

**GOZDNO
GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC**

T R G O V I N A

LES

R A D L J E O B D R A V I

Specializirana trgovina
za oskrbo gozdarstva
Koroška cesta 68, (Dvorec) Radlje
telefon: 0602/71 421, faks: 0602/71 239

rokavice - gumi	590,00 SIT
rokavice - gozdarske	1.280,00 SIT
obleka gozdarska	13.680,00 SIT
škornji gumi s filcem	2.490,00 SIT
čevlji gozdarski	18.395,00 SIT
čevlji gozdarski lažji	13.400,00 SIT

drsnik komplet	1.350,00 SIT
meter gozdarski 15m	5.800,00 SIT
veriga vlečna 2 m	3.180,00 SIT
vrv jeklena Ø 10 mm	320,00 SIT
vrv jeklena Ø 12 mm	410,00 SIT
zagozda	980,00 SIT

svečka	350,00 SIT
meč Oregon	4.250,00 SIT
veriga 28 Z	2.090,00 SIT
veriga 32 Z	2.390,00 SIT
pila Ø 4,8 mm	200,00 SIT

motorna žaga	
JONSERED 2054	84.490,00 SIT
motorna žaga	
JONSERED 670	96.696,00 SIT
motorna žaga	
HUSQVARNA 254 xp	97.260,00 SIT
motorna žaga	
HUSQVARNA 268	88.620,00 SIT
olje za mešanico	980,00 SIT
olje za verigo (4l)	1.100,00 SIT

Smo pooblaščen prodajalec in serviser
motornih žag JONSERED
in motornih žag, kos in kosilnic HUSQVARNA.
Plačilo na obroke, oziroma kompeznacija z lesom

